UNIVERSITÄTS
BIBLIOTHEK
WUPPERTAL

BERGISCHE
UNIVERSITÄT
WUPPERTAL

Universitätsbibliothek Wuppertal

Opera Ciceronis Epistolica

Cicero, Marcus Tullius

Lvtetiae Parisiorum, ad Eidus Ianuar. Anno. MDXXII.Calculo Roma

Ciceronis Vita ex Plutarcho

Nutzungsrichtlinien Das dem PDF-Dokument zugrunde liegende Digitalisat kann unter Beachtung des Lizenz-/Rechtehinweises genutzt werden. Informationen zum Lizenz-/Rechtehinweis finden Sie in der Titelaufnahme unter dem untenstehenden URN.
Bei Nutzung des Digitalisats bitten wir um eine vollständige Quellenangabe, inklusive Nennung der Universitätsbibliothek Wuppertal als Quelle sowie einer Angabe des URN.

urn:nbn:de:hbz:468-1-687

Visual Library

Cicerõis Vita.

AD MAXIMVM AC SACROSANCTVM ANTISTITEM ACHILLEM CRASſum Bononiẽſem Veiorũ Epiſcopum meritiſſimum, Achillis Philerotis Bochii Bononienſis Epiſtola.

INIVNXERANT Mihi quidã ex amicorũ decuria ꝑcipui, tuæq; ſublimitatis demerendæ ꝓpenſa volũtas, ꝓuinciã ſane laborioſam, vt Ciceronis ſcilicet vitã, quę Plutarchũ auctorẽ recognoſcit, posteris cõmẽdarẽ, chalceiſq; typis excudendã curarẽ, cum ea q̃ prę manibus habet̃ auctorẽ habeat Arretinũ, nõ interpretẽ: illud potiſſimũ efflagitantes, emẽdata q̃primũ in manus hominũ me adiuuãte veniret. Feci qđ potui: Et ſi deficiãt vires, audacia certe Laus erit, ĩ magnis & voluiſſe ſat eſt. Amicis nedũ poſtulãtibꝰ, ſed expoſtulantibus morẽ gerere conatꝰ ſum, q̃q̃ ſudor nõ mediocris, & labos occurrerit, dũ tineas, & blattas oppugnare ſubinde contenderẽ, & ab earũ dẽtibus libellum ipſum extorquerẽ. Eas attamen deo optimo maximo annuente eiecimus, proſtrauimus, vicimus. Ex quibus tãdẽ profligatis, ac deuictis, ingenteis has prędas, opima hęc ſpolia, nõ ſine exultãti ſtudioſoꝝ omniũ plauſu, conſonoq; ſuffragio tibi, nõ ſecus ac Ioui Feretrio cõſecrare decreuerã. Verum detinuerat me (fateor) apicis tui maieſtatiua ſublimitas. quippe cum maximis nõ niſi rebus maximos viros prouocãdos eſſe mecũ ipſe repetererẽ. Quis igitur tui me deterruiſſet magnitudo, multa tamen illa, tibiq; ingenita inuitauit humanitas, qua ego potiſſimũ fretus iſthanc Ciceronis vitã, modo e blattarũ morſibꝰ extractã, & a puluereo ſitu redemptam dignationi tuę dicaui. Hoc mores tui, quibꝰ Lęliũ, Catonẽq; temperie dexterrima refers, expoſcũt: hoc eruditio ſingularis: hoc in eruditos ꝓpenſum ſtudiũ: hoc ingenii verſatilis acumen, ac non cedens Scipioni dexteritas, comitaſq;, & in omnibus, vel maximis obeundis peruigil, atq; indefeſſa ſollertia: hoc Craſſę Bochiæq; familiæ tenacia immortaliaq; iura ſanguinis, quæ deleri nõ poſſunt, efflagitãt: hoc Iulii genitoris mei in te cultus, necnon amor ardẽtiſſimus affinitatis glutino copulatus, qui quotidie magis in te colendo ſcintillat, & ardet: nec in te ſolũ, ſed omniũ virtutũ nobilitatũq; fulgẽtiſſimo fratre tuo Agamẽnone, nunq̃ ſine honoris pręfatione nominando, equeſtri ſenatoriaq; dignitate coruſco, quas ipſe nõ minus ornat q̃ ab iis ornet̃. Munuſculũ quidẽ hoc paruũ eſt, & tanto (fateri em̃ liceat) flamine perindignũ: mox aggredi maiora fert animus. Itaq; dũ ſpiritus hos reget artus, dum vitæ huius fruemur cõmeatu, ſpondeo, promitto, polliceor, te mea lingua reſonabit, tibi mei dedicabunt̃ labores, tibi ſudabit ingeniũ, nulla erit pagina q̃ Achillẽ Craſſum nõ ſonet. Accipe igit̃ eminentiſſime antiſtes qcq̃d ad te munuſculi Achilles tuus mittit: & ſi paruulũ fortaſſe videbit̃, ac dignatione tua indignum, memẽto lacte illos molaq; ſalſa litare q nõ habent thura: nec vlli vitio fuiſſe deos colere quoquo modo poſſet. Vtcũq; erit, iuuabit tamẽ memorię principis eloquentię pro virili parte & me ipſum cõſuluiſſe, literariãq; facultatẽ enixe iuuare voluiſſe, cũ ſim Diogenem imitatus, q cũ cęteri ſatagerent, doliũ ſuũ volutabat, ne in cõmuni negotio deſidem agere videretur. M. Tullii facundiam, Plutarchi Chęronenſis omnifariam eruditionem laudare ſuperſedi. ad materiæ quippe dignitatem, & auctorum meritum parum eſt omne quod dicitur. VALE Eruditorum Achilles, & Achillem tibi addictum excipe.

AT Ciceronis matrem fuiſſe locupletem, & ſplendidam vitam egiſſe ferunt. De patre nihil certum proditum eſt. Sunt qui dicãt eum in taberna quadam fullonaria genitum, & ibidem ad virilem vſq; ætatem educatum. Alii genus eius vſq; ad Tullium Appium referũt, clarũ Volſcorum regẽ, qui primus gẽtis huius Cicero dictus eſt, & tanta laudũ celebritate polluit, vt eius deĩde poſteros ab eo cognominari Cicerones, non puduerit, immo id cognomen auide complexi ſint, licet hoc nonnullis ludibrium quoddam videret̃. Eſt em̃ cicer, vnde id deductũ eſt nomen, quędã leguminũ ſpecies. Nam Cicero primus, a quo gentis huius origo fundit̃, hoc cognomen ſumpſiſſe tradit̃, eo ꝙ in poſtrema parte naſi ingenitã ſciſſurã obtuſam in modũ ciceris habuit.

Ciceronis parentes.

Cicerones vnde dicti.

Cęterũ hic Cicero de quo nũc agiẽ,cum primas dignitates Reip.cœpiſſet attingere,& a bñi-
uolis ſuis crederẽ id cognomen aut oĩno euitaturus,aut in aliud tranſumpturus, iuuenili
quadã audacia dixiſſe tradiẽ,ſe certaturũ,ſplẽdidius Scauris atq; Catulis Ciceronis nomẽ ef
ficere.Sicilię q̃ſtor cum argẽteũ votũ Diis ſolueret,poſt priora duo noĩa Marcũ atq; Tulliũ,
q̃ in eodẽ literis notabanẽ,ꝓ tertio iocoſe iuſſit opificẽ Cicer incidere.Hęc de ipſius cogno-
Ciceronis editio & natalis.
mine apud hiſtoricos habita ſunt.In lucẽ editũ eũ memorãt nullo puerꝑii dolore , nulliſq;
vteri materni anguſtiis,tertio No.Ian.qua die nũc primores vrbis ꝓ ſalute ſui Principis ho-
ſtiarũ litatione,publica vota ſuſcipiũt.Eius nutrici phantaſma qđdã viſum ferũt,atq; loquu
Portẽtum.
tũ,eã vniuerſę Reip.ingẽs cõmodũ alere.Qđ cum vanũ qđdã ſomniũ videreẽ,extẽplo ille ad
ætatẽ erudiendi ꝓuectus, verũ fuiſſe portẽtũ oſtẽdit. Nã ingenio cęteros p̃ueniẽs pueros in-
credibile nomẽ adeptus. Vñ nonnulli ſuoꝝ ſodaliũ genitores ea ꝑmoti fama ſcholas ad ludi
p̃ceptorẽ adibant,vt fas ipſis eſſet Ciceronẽ oculis intueri,fidẽq; acutiſſimi eius ingenii atq;
diſciplinę captare. Alii ruſtici magis indocti magis iracũde ſuos obiurgabãt liberos,cum ho
noris loco eos aſpicerẽt ꝑ vrbis vicos Ciceronẽ mediũ intra ſeſe tenere.Natꝰ ergo tali inge
Cicero poeta.
nio Cicero quale fingit Plato artiũ liberaliũ capaciſſimũ,ad nullũ literarũ genus ineptus,ad
poeticã fluxit prõptior.Eius adhuc pueri,paruũ licet,ſeruaẽ opus Põtius Glaucus tetrame
tro verſu cõditũ.Procedẽte deinde ętate adeo ornatꝰ ſe his curis inſeruit,vt nõ ſolũ orator,
ſed Romanoꝝ omniũ poeta optimus iudicatus ſit. Verũ Rhetoricę gloria ipſi nũc vſq; ſer-
uaẽ,cum in dicẽdi p̃ceptis & eloquẽtię copia eiꝰ inſtitutio nõ parũ eluxerit.Poetica aũt q̃m
ſuparẽt nõnulli clariſſimi ingenii viri,q excellẽtiſſime in ea floruerũt,oĩno obſcura & ignobi
Philo.
lis ꝑiit puerili cõſuetudĩe acta. Philonẽ Academicũ in philoſophia ſectatus eſt:quẽ Roma
ni inter primos Clitomachi cõſuetos ob ipſius eruditionẽ egregiã celebrarũt, & ob hũanita
tẽ iucũdiſſimã enixe coluerũt.Cõueniebat tũ pariter ordinis ſenatorii populares ac optima
tes eos viros,q cõſuetudine Mutii fruebanẽ,a qbꝰ inſtitutis legibuſq; vrbis inſtructꝰ eſt. Bel
lo Marſico ſub Sylla tẽpus qđdã ſtipendia egit:ſed mox aĩaduertẽs ciuiũ ſuorũ ſeditiões ex
qbus reip.inuictã monarchiã ruiturã nouerat,ad quietũ otiũ literarũ ſeſe cõtulit. His ſimul
curis eruditos quoſdã gręcos viros priuatim adhibuit,cũ qbus vna erat:nec prius hũc viuẽ
di morẽ dimiſit,q̃ victor Sylla fuiſſet,& ĩ ſtatũ quẽdã vrbs rediiſſe videreẽ.Sub hac tẽpeſtate
Chryſogonꝰ libertꝰ ſub haſta Syllę bona cuiuſdã,q ex ꝓſcriptiõe cęſus videbaẽ,duobꝰ milli
bus drachmarũ emit. Qđ cũ Roſciꝰ filiꝰ,& defuncti hęres grauiter ferret,& ducẽtoꝝ & qn-
quaginta talentoꝝ eadẽ eſſe ꝓbaſſet,redargutus Sylla ægreq; cõmotus ſubornato accuſato-
re Chryſogono parricidii Roſciũ poſtulauit.Aderat nemo q defenderet Roſciũ, auerteban-
turq; oẽs,qſq; Syllæ odiũ timẽs.Nudus ergo patrocinio Roſcius ad Ciceronẽ cõfugit.Bene
uoli tũc oẽs ad ſuſcipiendã hanc cauſam hortabantur,velut alias nihil aptius nihilq; cõmo
dius ad primum ſplendorem ſui nominis eſſet inuẽturus.Suſcepto itaq; Roſcii patrocinio,
Ciceronis valetudo. Victus. Vox.
victoriam cum ſumma laude nactus eſt. Verũ Syllã tãtiſꝑ extimeſcẽs, in Gręciã proficiſci
tur vulgo ſimulans ꝙ ad rẽ curandã malę valetudinis vrbẽ egredi cõpelleret:& qp̃p ſtoma-
chi cruditate,viribus exiguis fuit,& macilẽtus.Parciſſimo cibo,eoq; plerũq; viſcoſo,in horã
etiã ꝓductiorẽ vſus eſt.Vox ipſius multa ac bona,ſed aſpera,ac incõpta:cum eius ſermo ve-
hemẽtiã aut affectũ haberet,ea ad ſuꝑiores expulſa tonos prębebat vt pręcordiis timereẽ.
Athenas vt attigit,inuentione ſimul & mira lingue ſuauitate Antiochi Aſcalonitę allectus,
eius auditor fuit,licet ea q̃ ille circa p̃cepta nouiter agitabat haud ꝓbaret.Iã eñ nouã Aca-
demiã exierat Antiochus,& Carneadis ſectã reliquerat,ꝑmotus,ſiue actibꝰ,ſiue ſenſibus,aut
(vt quidam tradunt)ambitione,vel diſſenſione quadam aduerſus Clitomachi atq; Philo-
nis ſectatores,mutatus.n.Antiochus Stoicã rõnẽ aſſerebat in plurimis.Sed & Ciceroni pla-
cebãt illa,illiſq; plurimũ hęrebat,magis ẽt meditatꝰ,ſi oĩno a publicis negotiis eiicereẽ, huc
ex vrbe ac foro trãſlatꝰ,in qeto Phĩę otio viuere.Poſt hęc cum exercitatꝰ gymnaſiis,& iã ad
valetudinẽ lętã deueniſſet,vocẽq; & auditui ſuauẽ,& ad habitũ corꝑis accõmodatã ſatis effe
ciſſet,& firma mors Syllę ſibi nũciata eſt. Igiẽ cum adeſſent ab vrbe bñuolorũ ſuoꝝ literæ,q̃
eũ ad ineũda negotia reip.excitabãt:pręterea cum ipm idẽ admoneret Antiochꝰ:iterũ velut
organũ qđdã oratorias artes,qbꝰ potẽtiã reip.agitaret,ꝑpolire magnope curauit. Tãtiſp er-
go nauigat,primũq; apđ Aſiã claroꝝ Oratoꝝ Xenoclis Adramyteni,Dionyſiiq; Magneſii,&
Menippi Carii cõſuetudine vſus ẽ.Deĩde apud Rhodũ ad Apolloniũ Molonẽ clariſſimũ ora
torẽ,& Poſſidoniũ illuſtrẽ plim ſe cõtulit.Hic tradiẽ Apolloniũ,cũ latinę lingue expers eẽt,

Vita ex Plutarcho.

rogaſſe Ciceronẽ vt grȩce declamaret.qđ Cicero,quaſi exiſtimaret hinc emẽdatior fieri,li-
bens cõplexus eſt.Quũ itaqꝫ declamauiſſet,cȩteri in ſtuporẽ adducti de laudibꝰ Ciceronis in
tra ſeſe certabãt: ſed Apolloniũ ferunt iã primũ ex admiratione ingẽti in tantã mẽtis cõfu
ſionẽ prolapſum,vt illũ orantẽ nec intelligere poſſet,& facto dicẽdi fine ſecũ meditantẽ ꝑ
multã horã tacitũ ſediſſe.Inde vero ꝓrũpente Cicerone ſilẽtiũ,dixiſſe memorãt.Te nẽpe Ci
cero & laudo & admiror,ſed grȩcorũ fortunȩ me miſeret,cum videã eruditionẽ & eloquen
tiam,q̃ ſola bonorũ nobis relicta erãt,ꝑ te Romã acceſſiſſe.Cicero igit̃ ſpei plenus ad curas
Reip.ꝓnus ferebat̃,ni eius impetus diuino quodã oraculo retardatus obtuſuſqꝫ eſſet. Nam
cũ Delphis rogaſſet Apollinẽ ꝗd acturus gloria ſplẽdidiſſimus poſſet fieri,reſpõſum tulit,
vt naturã ſuȩ vitȩ ducẽ nõ multorũ opinionẽ ageret.Quãobrẽ horũ memor primũ reditꝰ
ſui tẽpus cõſulto duxit,pigreqꝫ publicis dignitatibus velut eas quodã modo in cõtẽptũ ha
beret,ingerebat̃,grȩcũ & ſcholaſticũ ſe audiẽs appellari,q̃ verba in ore rudiũ opificũ de eo
crebro facileqꝫ diuulgabãt̃. Honorꝫ tamẽ deſiderio cũ natura flagraret,a genitore ſimul ami
ciſqꝫ oĩbus incitatus, forẽſibus cauſis ſeſe obtulit,in ꝗbus nõ paulatim ad ſumma ꝓuenit,ſed
extẽplo gloria clarus emicuit,nõ parũ a cȩteris differẽs,q tũ in foro obuerſarẽtur.Fertur &
hunc primũ in ꝓnũciatione non minus q̃ Demoſthenẽ laboraſſe.vnde omni cura & Roſciũ
comicũ,& Aeſopũ tragœdũ obſeruaſſe tradit̃.Hũc Aeſopũ memorãt cũ in theatro aliq̃n re
prȩſentaſſet Atreũ cõſultantẽ de ſupplicio Thyeſtis,ex ingenti dolore mẽtis impotẽ quẽdã
ex miniſtris, ꝙ ipſe nõ obſeruato tẽpore celerius aduentaſſet,ſceptro ꝑcuſſiſſe,interfeciſſeqꝫ.
Nõ parua deinde licẽtia pſuaſionis ex ꝓnũciatione Ciceroni fuit.Aduerſus oratores magno
clamore vti ſolitos,hoc ſchemate vſus eſt,ꝙ penuria viriũ in clamores veluti claudi ex de-
bilitate mẽbrorũ equis inſiliũt.Eius ingenii agilitas in eiſdẽ ſchematibus ioci ſqꝫ primo face
tum dulcẽqꝫ eũ p̄ſtitit,inde nimis inſolẽter his vtẽs pleroſqꝫ acriter offendit,& in opinionẽ
aſtus ac verſutiȩ ea vrbanitas verſa eſt.Quȩſtor ꝓ frumẽtaria deſignatꝰ,ſortituſqꝫ Siciliam,
in miſſione frumẽti,quã apud vrbẽ agere coactus erat,pleriſqꝫ Siculis moleſtus grauiſqꝫ pri
mum fuit.Sed mox cũ eius integritatẽ,beneuolẽtiã,ac humanitatẽ expti forẽt,eũ veluti ne-
minẽ ex aliis ducibꝰ ſuis honore ſummo dignati ſunt.Sub idẽ tẽpus nõnulli ex inſigni Ro-
manorũ iuuẽtute claris parẽtibus nati rei ad p̄torẽ Siciliȩ reiecti ſunt,ꝙ in militia molles,ꝙ
ꝗ male ſeruaſſent aciẽ.q cũ vocarent̃ ad iudiciũ , patrocinii ſui oꝑrã p̄buit his Cicero,vo-
toqꝫ potitus eſt.Igit̃ iis magis elatus Romã rediẽs in ridiculũ qđdã incidit . In Cãpania em̃
cũ viro cuidã claro,quẽ ſibi beneuolũ putabat,obuiã fuiſſet,eũ rogitat,q̃ ratio de rebus a ſe
geſtis Romȩ haberetur,& quid ciues de ſe ſentirent,veluti q factorũ ſuorũ gloria totã vrbẽ
impleuiſſet.Sed ad hȩc ille.Vbi,inq̄t,Cicero tẽpus hoc egiſti?Tunc vero ꝑterrefactus Cicero
eſt,ꝙ in vrbẽ,tãq̃ in vaſtũ ꝑlagus ſermo rerũ a ſe geſtarũ ingreſſus nihil ad ſplendorẽ nomi
nis ſui attuiiſſet.vnde poſthac eadẽ ſecũ reputans non parum ab honoris cupiditate repreſ
ſus eſt,velut ad infinitum & inacceſſibilem quendam terminum pro gloria ſibi certandum
foret.Sed nihilominus laudum ſuarum lætitia & vrgentiſſimus nominis illuſtrandi in om̃e
tempus ꝑſeuerauit.Sȩpiuſqꝫ in ea re ita immoderatus fuit,vt de recta ſua ratione pleroſqꝫ
terreret.Quãobrẽ enixius ad rẽp.verſus eſt:in qua cura cũ turpe exiſtimaret opifices,qui in
ſtrumenta ac vaſa inanimata tractarẽt,nullius ciuis ſiue nomẽ,ſiue villas,ſiue ſubſtãtiã igno
rare:eum vero,ꝑ quem ciuiles actiones agendȩ eſſent,eorũdẽ inſcium eſſe ac negligentem:
ſolertẽ oꝑram his impẽdit:vnde non ſolum appellationes ciuium ſibi domeſticas fecit, ve-
rum loca vbi quiſqꝫ ex notis ac familiaribus ſuis diuerteret,quos poſſideret fundos , quorũ
amicitia fruerent̃,quoſqꝫ vicinos haberet,optime didicit.Quare facillimũ ipſi fuit omnẽ Ita-
liam ꝑuaganti vicinorum ſuorum agros ac diuerſoria dicere,monſtrareqꝫ. Subſtantiã par
uam licet,ſed ſumptibus ſuis cũ ſatis cõcinnã haberet,admirationi eſt habitus, ꝙ neqꝫ mer
cedes,neqꝫ nũmorũ ꝗcq̃ in actionibus forẽſibꝰ caꝑet,tũqꝫ maxime cũ Siculorũ cauſam egit
in Verrem.Hũc Verrẽ,qui cũ Siciliȩ p̄tor eſſet plurima infanda ꝑ inſulã oẽm ꝑpetraſſet,
abſqꝫ iure dicẽdo cõuicit,nouum ipſe cõmẽtus iudicii genus.ob gratiã em̃ Verris cũ iudi-
ces ambagibus ſuis in vltimũ diẽ dictionẽ cauſȩ ꝓtraxiſſent,ꝙ manifeſtũ foret ad eã dicẽdã
id nõ ſufficere tẽpus,ſic quoqꝫ illũ integrũ habiturũ:ſtans Cicero,nõ orationibus inq̄t opus
eſt,ſed ꝓductis in mediũ teſtibꝰ,ꝓbatiſqꝫ iuſſit iudices ſentẽtiã ferre.Memorant̃ multa ioco
ſa in hac cauſa obtigiſſe.Verrẽ Romani ſuẽ inexciſum vocãt. Libertinus ꝗdã Cȩciliꝰ noĩe,
q cũ Iudȩorũ cultu ſentire ferebat̃,ꝗcq̃ Verrẽ criminari ſtudẽs,ꝑ medios Siculos locũ ſibi q̃

Apollonii de Cicerõe ſententia.

Roſcius Aeſopus.

Ciceronis ſchemata.

Verris cõdemnatio.

Scõmata in Verrẽ.

rebat ad iudices. circa tribunal aſtabãt illi ſuę cauſę ſolliciti.q̃re cũ id ꝑſpiceret Cicero, ver
ſus,q̃d Iudęo cõmune eſt,inq̃t,cũ Verre!Erat Verri filius,q̃ notã tulerat formę ſuę minus li
beraliter ꝓſtitutę.Cum itaꝗ Cicero cõtumelioſe a Verre mollitiei argueret̃,cũ filiis domi

Sphinx Hortẽſio data.

intus,inq̃t,tractãda ſunt.Orator Hortẽſius recte defendere Verrẽ nõ auſus,quo tãdẽ mul-
cta intereſſet mercedis loco Sphinga tulit eburneã.Cõgruũ ergo huic mũeri a Cicerone ſcõ
ma ꝓtulit.Nã cũ ille forte dixiſſet ſe ad hęc ęnigmata ſoluenda inexꝑtũ eſſe: Atq̃ mirũ cũ te
neas domi ſphinga.Sic ergo dãnatꝰ Verres eſt Ciceronis iuſſu ſeptingẽtis & quinquaginta
millibꝰ ſeſtertiis.Ob q̃d Cicero nõ exꝑs calũnię fuit, ꝙ largitiõe corruptꝰ eã mulctã tã ꝑui
æſtimaſſet.nihil tñ minꝰ gratias ſibi egerunt Siculi,& eo ędili multa ſibi ex inſula miſerunt
tulerũtꝗ,quorũ in rem ſuam nihil ipſe cõuertit,ſed tãtũ eorũ liberalitate abuſus eſt quãtũ

Ciceronis diuitię.

faciliori ſumptu apud forũ res venalis exponeret̃.Poſſedit Arpini villã & q̃dẽ amœnã, agrũ
ꝙ iuxta Neapolim,itẽꝗ fundũ in Põpeianis,nec hos lõge amplos.Ex dotibus Terentię vxo
ris ſuę cẽtũ millibꝰ ſeſtertiis auctus eſt.Hęreditatẽ p̃terea quãdã denariorũ nonaginta mil-
liũ his accumulauit.Quibꝰ oĩbꝰ liberalẽ ſimul atꝗ honeſtã vitã cũ his gręcis ac ciuibꝰ ſuis
agebat,quos eadẽ ſtudiorũ deſideria ſibi copulauerãt.Aliq̃ñ,ꝑraro licet,añ occaſum ſolis in
cubiculũ ſe recipe ſolitꝰ eſt,nõ tã vacationis cauſa,q̃̃ mala ſtomachi valetudine.Circa cęte-
ras corporis curas ſollers ac moroſior habitꝰ eſt:vñ fricationibꝰ,& circũuagatiõe numera-
torũ paſſuũ vti ſolitꝰ eſt.His rudimẽtis ipſe ſui corporis habitũ ita roborauit,vt ad multa
magnaꝗ certamina ſe validũ reddidiſſet.Domũ quã e patrocinio habuit,fratri cõceſſit.Ipſe
iuxta palatiũ habitauit,ne q̃ eũ ſalutatũ irẽt,lõgitudine vię grauarent̃.Quotquot.n.diebus

Ciceronis cultus & honores.

nõ pauciores limẽ eius adibãt,q̃̃ ii q̃ ex diuitiis Craſſum ſalutabãt,ſeu ex potẽtia militari Põ
peiũ,q̃ duo tũ oĩm erãt maximi,& in admiratiõe cũctorũ ciuiũ habebãt̃.Atq̃ & ipſe Põpeius
Ciceronẽ ſalutatũ ibat.Nãꝗ ad ipſiꝰ potẽtiã,atꝗ gloriã publica Ciceronis adminiſtratio nõ
parũ auxilii tulit.Cum p̃turę multi ac maximę dignitatis viri Ciceroni cõpetitores eſſent,
ipſe lõge oĩbꝰ p̃latus p̃tor deſignatꝰ eſt.neꝗ in eo magiſtratu parũ ſplẽdidũ atꝗ integrũ no
mẽ geſſit.q̃ppe Liciniꝰ Macer vir,& potẽtia ſua,& fauoribꝰ Craſſi validus,reus ꝑeculatꝰ apd̃
Ciceronẽ actꝰ eſt.His ergo ſtudiis magnitudinis ſuę fiſus,& ſimul iudicibꝰ,quos inter ſe diſ
ſentire cõpererat,domũ ſe recipit,& cõfeſtim mẽtũ abradit,atꝗ velut ſuꝑior in cauſa euaſiſ
ſet,nitida ſtola amictus redit in forũ.Inter hoc apud p̃toriũ occurrit ei Craſſus ac nunciat,
vt ille oĩbus ſentẽtiis iudicũ dãnatꝰ eſſet.quo accepto Licinius ingẽti dolore oppſſus occu-
buit rediẽs,moxꝗ ęgra nece cõſumptꝰ.Quãobrẽ ꝑ totã vrbẽ hic rumor delatꝰ diligẽtiã ac
integritatẽ Ciceronis ĩ iudiciis recte ſeruãdis paſſim effudit.In qua re nec illud etiã fruſtra.
Vatinius,q̃ guttur maculoſum habebat,in ꝓciniis ſuis aſꝑeri quodãmõ fuit ingenii. præ-
terea nec vilipẽſionis aduerſus iudices ꝑcus.Igit̃ cũ hic aliqua poſtulaſſet a Ciceroẽ,nec illi
Cicero cõceſſiſſet,ſed ꝑ morã illa ſecũ volutaret,dixiſſetꝗ ille,nequaq̃̃ ego de his ambigerẽ
Cicero ſi p̃tor eſſem:ad eũ Cicero,Atq̃ Vatini,reſpõdit, tale guttur ego nõ habeo.Eodẽ in
magiſtratu cũ Ciceroni bina aut ampliꝰ tertia dies ſuꝑeſſet,q̃dã Maniliũ reꝑtũdarũ reũ apd̃
Ciceronẽ poſtulauit.hic Maniliꝰ plebis aĩos ſibi cõciliauerat,ꝙ ob Põpeiũ accuſari creditus
eſt.erat.n.Põpeio amicitia iũctꝰ.Cũ igit̃ Maniliꝰ ad dicẽdã cauſam legitimũ dierũ tẽpꝰ expo
ſceret,eã vnicã diẽ q̃̃ adminiſtrationi ſuę ſuperat Cicero ꝓſtitit.q̃propter cũ id grauiſſimum
plebi eſſet(nã mos erat p̃torũ,reis nõ pauciores decẽ diebus dicere)Tribuni apud ſeſe obno
xiũ Ciceronẽ citãt.Tũ Cicero vt ſe audirẽt dep̃catꝰ,oĩbꝰ inq̃t reis quãtũ mihi a legibꝰ ꝑmiſ
ſum eſt,ſemꝑ humanꝰ clemẽſꝗ fui.vnde turꝑe exiſtimarẽ eadẽ q̃̃ cęteris Manilio nõ ꝓbuiſſe.
cuiꝰ diei poteſtatẽ p̃tor habui eã ſerio Manilio dixi.Ad aliũ q̃ppe p̃torẽ cauſam reiicere viri
nõ eſt,q̃ ſtudeat reo opitulari.His ergo dictis mirũ in modum mutauit aĩos plebis.Tribuni
plurimas gratias cũ egiſſent,eũ rogãt patronus Manilii defenſionẽ vt aſſumeret:q̃d Cicero
nõnihil etiã ob abſentẽ Põpeiũ grate ſuſcepit:ex quo patres miſſos agẽs enixe plebẽ aſſeruit
aduerſus paucos eos ciues,apud quos rerũ ſumma vertebat̃,q̃ inuidia Põpeii æſtuabãt . Ad
cõſulatũ tñ nõ minus ab his optimis,q̃̃ ab oĩ plebe ſublatus eſt ob diſcrimẽ ingens q̃d hinc
imminere Reip.cõꝑererãt.Cum eñ res vrbis,q̃ ſub Sylla mutatę fuerãt,primo deſꝑerarẽtur
vt ꝑditę:deinde ꝑtim cõſuetudine,ꝑtim lapſu tp̃is quãdã formã ſtatꝰ aſſumpſiſſe viderẽtur:
fuere,q̃ nõ publico cõmodo,ſed priuatis affectibus ea ſubuertere molirent̃.Põpeius tũ apud

Catilinę facinora.

Põtũ & Armenios exercitũ ductabat.vñ Romę ad tumultus ſedãdos copię ferme nullæ.Hi
principẽ ſui facinoris habebãt virũ audacia ſumma magnis inhiantẽ, moribꝰ variũ,L.Cati-

línā,q ꝑter cętera nefāda ſcelera,ꝗbus obuolutꝰ erat,hactenꝰ infamiā crimēq; tulerat,ꝙ filíæ
virgini ſe cōmiſcuiſſet,& cęde fratrē oppꝛſſiſſet.cuiꝰ rei iudiciū timēs,Syllę ſuaſit,vt eū velut
adhuc viuētē ꝓſcriptoꝝ nūero adiiceret.Hūc igiť ducē cū ſceleſti ſibi cōparaſſēt,& aliis fidē
īter ſeſe firmāt,& guſtu carniū viri a ſe mactati.ab eo pleraq; vrbis iuuētꝰ corrupta erat. cui
ꝙ.n.voluptates potꝰ,mulierū libidines,ꝑterea ad oēm luxū abūde ſūptꝰ ſuggerebat.Ad rebel
lionē Hetruria oīs,& pleraq; ꝑs Gallię Ciſalpinę īclinabať.Erat & vrbs ob varias ac īęquales
fortunas,rebꝰ īnouādis lubrica.Nā hi clari dignitatibꝰ,ac pōpa in theatris,in cōuiuiis,in vo
luptatibꝰ,in ambitiōibꝰ,atq; ī ędificiis ad inopiā redacti.Alii cū diuitiis florerēt,ignobiles tñ
atq; īfirmi habebanť.Itaq; ꝑui momēti erat,vt q penitꝰ audacia ꝑſtaret,rēp.in ſeſe ęgrotā op
ꝑimeret.Sed nihilominꝰ cupiēs Catilina ad ꝑficiēda cœpta tutū qddā ꝓpugnaculū ꝑoccupa
re,cōſulatū petit,ſpē cōcipiēs vt oīno cū C.Antonio cōſul deſignareť:q vir erat,vt in neutrā
bonoꝝ ſiue malorū ꝑtē ſe ducē ꝑbuiſſet,ſed q alteriꝰ potētiā eſſet ſequuturꝰ.Hęc igiť cū bo-
noꝝ pleriq; aīs ꝓuiderēt,ad cōſulatū petēdū Ciceronē erexere.q cū a plebe prōpte ſuſcipereť,
Catilina a ſpe decidit,idēq; cū C.Antonio cōſul declarať.ꝙ nōnullis admirationi fuit, cū ex
oībꝰ cōpetitoribꝰ ſuis aliis ſolꝰ Cicero nō ſenatorio,ſed eqſtri ordine paternū genꝰ duceret.
His actis Catilinę cœpta paululū repꝛſſa ſunt,ac ciuiū pleroſq; latuere. Cęterū cōtētiones nō
ꝑuę in cōſulatu Ciceronis exarſere.Nā q hactenꝰ a Sylla dignitatibꝰ publicis deiecti erāt,nō
ībecilles,nō pauci,eas ſibi reddi cupidi plebē enixiſſime aſſerebāt,multa īuehētes aduerſus ty
rānidē Syllę.Quę cū vera forēt,nō tñ cōmode ſub ea tēpeſtate moueri viſa. Ob hanc igiť rē
tribuni rogationē tulere vt Decēuiri ſūmo cū īperio creareň,qbꝰ ꝑmiſſu ppľi fas eēt bona to Decēuirū
tiꝰ Italię,totiꝰ Syrię,ac oīm ꝗ nuꝑ Pōpeiꝰ Po.Ro.cōpauerat venūdare,& in ęrariū redigere,ꝑ poteſtas.
terea dānare quos vellēt,eiicere exules,mittere colonias,ęs ex publico ſumere,exercitū alere,
& quotquot militū placitū eēt delectū habere.His īceptis nōnulli etiā claroꝝ viroꝝ ānuerūt
īter quos C.Antoniꝰ Ciceronis collega,ꝙ ex decēuiris deſignari nō deſperaret. creditū eſt &
hūc cōſilii Catilinę haud fuiſſe ignarū:ſed ob æs alienū eā rē nō īgrate tuliſſe. Hoc bonis ma
xime terrori fuit. Sed extēplo purgauit id Cicero,cū ꝓuīciā Macedoniā illi decerni iuſſiſſet,
& ſibi Galliā,quā ſimulatiōe & Antonii grā petitā cōfeſtī dimiſit.Hoc ergo pacto collegā cō
pulit vt tāq̄ ſcenicꝰ qdā mercede cōductꝰ ſecū ꝓ pꝛía ſcđa ſētiret.Pacato itaq; Antonio atq; mo
rigero,maiori ſpē Cicero ꝺeditꝰ aduerſus īnouādarū rerū auctores aīm erigit. Igiť frequēte
ſenatu rogationē legis diſſuadēs, adeo q eā tuliſſent exterruit, vt rari contra tunc dicere au
derent.Verū cū cœptis deinde ſuis vehemētius incūberēt,& ob id eos ad plebē acciri iuſſiſ-
ſent,nihil timēs Cicero ſenatū ſeſe ſequi iuſſit: eoq; ꝓfectus,nō ſolū luculētiſſimæ orationis
ſuę vi legē abrogauit, ſed in cęteris ꝑmultis tribunos in pœnitētiā egit,& in ſentētiā ſuā tra
xit.Hic quippe vir maxime oīm vrbi oſtēdit quātū voluptatis oratio ęquo bonoq; adiiciat:&
honeſtū oīno eſſe,& inuiolabile,ſi moderato genere dicēdi defendať. Neceſſe.n.q ſerio verſať
in publicis,vt opere adulationi rectū ꝑponat,& oratione ſeueritatē ſecernat ab vtili.Eius elo
quētię gratiā,& in eo ꝙ ipſius cōſulatu obtigit itellexiſſe fas eſt.Nā cū hactenus in theatris
equites cōmixti plebi ſpectarēt ludos,primus M.Otho eos a plebe diſiunxit, eūq; ſeſſum illis Othonis
in ſpectaculo deſignauit,quē nūc vſq; pręcipuū retinēt.Quā rē cū plebs ad ignominiā ſibi exi lex.
ſtimaret,ꝓdeūte in ſpectaculū Othone, cōtumelioſe aduerſus illū ſibila efferre. Tū equites cō
tra lęto plauſu illū ſuſcipere. Verū mox cū iteratis altius ſibilis,& iterū a maiori plauſu eqtū
in iurgia alter in alterū ꝓdiret,oē id theatrū inhoneſta ſpecie cōpletū eſt. Quare cū ea nouiſ
ſet Cicero, plebē in fano Bellonæ ad ſe vocatā adeo modeſte increpuit,monuitq;,vt cū in ſpe
ctaculū rediſſent, Othoni alacri plauſu alluderēt,& equitibꝰ de gloria & laude viri cōcerta-
rēt.Cęterū cōiuratio Catilinę,ꝗ metu primū cōterrita fuerat,iterū ī ſpē, audaciāq; cōſurgit. Cōiuratio
Vna igiť cōueniūt,aliiq; alios hortanť audacius cœpta aggredi, anteq̄ Pōpeius, q iā ferebať Catilinę.
cū copiis ꝓficiſci,vrbē attīgeret.Maxime aūt veterani milites Syllę Catilinā incitabāt,quorū
alii ꝑ totā Italiā fugitiui,pleriq; vero & ii bellicoſiſſimi ꝑ Hetruſcas vrbes ſparſi,oppidorū di
reptiones,parataſq; ſibi rapinas ſomniabāt.Māliū hi ſibi ducē nacti virū qui ſub Sylla quōdā
ſtrenue militauerat ac ſplēdide,cōſtituere ſeſe ꝓximis comitiis Catilinę Romę affuturos.Nā
iterū Catilina cōſulatū petebat, animi certus in ipſo comitiorū ſtrepitu Ciceronē cōfodere.
Portēdere fata imminēs ꝑiculū videbanť motibꝰ terrę,fulminibꝰ cęli,diriſq; mōſtroꝝ ſignis.
ipſa ciuiū ꝓuidētia,cū late malitiā morbi agnoſceret,nō tñ ad cōprimēdū Catilinā,ꝙ vir eēt
nominis ſplēdidi,& magna fultus potentia,audebat.Tandē Comitiorū die Cicero cōmotus
Catilinam in ſenatū vocat,nunciat quid de cōiuratione comperiſſet. Sed ille exiſtimans ple-

roſq; eſſe in ſenatu,ꝗ ĩnouãdarũ rerũ cupidi eſſent,ſimulq; vti ſuã audaciã popularibꝰ oſtẽta
ret,ſimulata ac molli fronte Ciceroni rñdit.Quid.n.mali ago,ſi duorũ corporũ,quorũ alterũ
caput habebat,ſed ęgrũ atq; ꝑtenue,alterũ ſine capite, ſed validũ atq; ꝑpotẽs,huic me caput
adiicio?Hęc ęnigmata cũ ille in freq̃ntia ſenatꝰ ꝑplͥq; dixiſſet,magis expauit Cicero.Vñ boni
oẽs & nõnulli e Romana iuuẽtute ſaluti ipſiꝰ intẽti,ac lateri eiꝰ ſolliciti,ipm̃ thorace indutũ
ac agmine ſtipatũ deiceps e domo in cãpũ educebãt:nec inepte ab ipſius hũeris modice ſciſſa
veſtis,ꝙ thoraca parũ enudaret,ĩminẽs Cicerõis ꝑiculũ viſa admonere.Quare ĩdignatio ciuiũ
in Catilinã accẽſa aĩos ad Ciceronẽ adiecit,demũq; ĩ ipĩs comitiis iterũ Catilina a cõſulatu re
pulſus eſt,& Syllanus atq; Murena cõſules declarati ſunt.Nõ paruũ deinde poſt tp̃s cũ cõſcii
Catilinę in Hetruria cõueniſſent,& inuadẽdę vrbis iã eẽt vicina dies,fere nocte intẽpeſta do=
mũ Cicerõis adire viri Romanoꝝ primi,atq; potẽtia freti,M.Craſſus,M. Marcellꝰ,& Scipio
Metellꝰ.Hi mox pulſatis foribꝰ ianitorẽ iubẽt dormiẽtẽ Cõſulẽ excitare,& eoꝝ aduẽtũ ipĩ nũ
ciare.Eiꝰrei cãm hãc ꝑhibẽt.Craſſo pacta cœna ianitor nõnullas lr̃as reddidit,q̃ illi ab ignoto
quodã viro traditę erãt.harũ alię aliis reddi e ſuo Epigrãmate iubebant̃,vnicę tm̃ Craſſo, &
hę amoto auctoris noĩe redditę.Craſſus ergo ep̃la ſua lecta cũ ĩminẽtẽ a Catilina ꝑmagnã cæ
dẽ agnouiſſet,ꝓpterea ꝙ admoneret̃ ex vrbe diſcedere:cęteras ep̃las,vti erãt,obſignatas inte=
graſq; ſeruauit,& rei nouitate ꝑculſus ad Ciceronẽ ꝑrexit,cupiẽs ſe oĩ ſuſpitiõe purgare,quã
aduerſus ſeſe ex cõſuetudĩe Catilinę Cicero quoq; cõcepiſſet.His expeditis multa ſecũ medi
tãs Cicero,cũ primũ dies illuxit ſenatũ habuit,palãq; eas oẽs lr̃as,cui debebãt̃ exhibuit,iuſſit
q; eas in mediũ recitari.oẽs in vnã ſentẽtiã vertebãt̃,inſidiarũ Catilinę nũcię.Poſt hęc Q. Ar
rius Romę nũciat aduerſas acies in Hetruria iũgi,ĩſidias palã eſſe,Manliũ ingẽti manu iuxta
q̃dã oppida cõſiſtere,cõtinuo expectãtẽ atq; ſollicitũ vt q̃cq̃ tumultꝰab vrbe ꝓdiret.His cogni
tis,ſenatuſcõſulto ſũma rerũ cõſulibꝰ dat̃,ne q̄d detrimẽti reſp.capiat:qđ nõ crebriꝰ a ſenatu
agi ſolitũ, ſed cũ vrgẽtiſſimꝰ metꝰ,& grauiſſimũ diſcrimẽ iminere videret̃.Ea ergo poteſtate
fũgẽs Cicero,Q.Metello externa mãdat,ipẽ vrbis curã aſſumit,ſui nõ incautꝰ, ſed tãta arma
toꝝ copia paludatꝰ,vt ab eiꝰ ſtipatoribꝰ pleraq; ꝑs fori occuparet̃.Cęterũ Catilina diuturnio
ris morę ĩpatiẽs ſtatuit ad Manliũ in caſtra cõtẽdere. Cupidꝰ tñ Ciceronẽ opprimere,C.Cor
neliũ, Marcũq; Cethegũ iuſſit,vt ſimulãtes Ciceronẽ ſalutatũ adire,tẽpeſtiue eiꝰ fores ingre
derẽt̃,deinde fc̃tã irruptiõe eũ gladiis cęderẽt.Sed hoc Fuluia nobili gñe mulier clã noctu ꝑ=
fecta Ciceroni detexit,eũq; cõmonefecit,vt Cethegũ eiuſq; comites p̃caueret.Igit̃ illuceſcẽte
die hi Ciceronis domũ accedũt:ſed monitu Fuluię cũ ab ĩgreſſu ꝓhiberent̃,& ĩdigniſſime id
ferrẽt,in ipĩs foribꝰ adeo acclamauere,vt in aptã ſuſpitionẽ palã ꝓdirẽt.Tãtiſꝑ itaq; Cicero ĩ
tẽplo Iouis ſtatoris,qđ erectũ ẽ iuxta prĩcipiũ ſacrę vię,q̃ palatiũ reſpicit,ſenatũ aduocat. hic
& Catilina freq̃ns aderat,veluti ſe eo crimine nudare cẽſuiſſet. Sed adeo creuerat odiũ,vt id
fruſtra tẽtaret.q̄ppe iuxta eũ ſenatoꝝ nullꝰ ſedere paſſus ẽ,ſed lõge q̄ſq; auertebat̃. Orare etiã
ĩcipiẽtẽ obſtrepebãt oẽs.Demũ ſtãs Cicero,illi mãdat,vt vrbẽ,ſenatũ,ſeq; ipm̃ cõſulẽ p̃ñtia ſui
liberet.Nã decet(inq̄t)vt ĩter orones nr̃as,& gladios tuos murꝰ vrbis mediꝰ ſit. Quare extẽ
plo Catilina cũ trecẽtoꝝ ſatellitũ comitatu vrbẽ egredit̃,ſibiq; cõſularis dignitatis ĩſignia fa
ſces atq; ſecures p̃cedere ſtatuẽs,infeſto agmĩe in Hetruriã cõtẽdit ad Manliũ.In huius caſtra
iã ferme vigĩti millia virorũ cõuenerãt.q̄bꝰ cõfiſus Catilina,ãbire municipia,& ad defectionẽ
ſollicitare ſũmo ſtudio nitit̃.Romę ergo cũ iã bellũ geri videret̃,cũ apparatis copiis Antoniꝰ
ad debellãdũ hoſtẽ vrbe dimittit̃.Cęterũ ex iis,q̄ a Catilina ĩbuti Romę ſuperãt,Cornelius Lẽ
tulus Surra,vir claro gñe ortꝰ,ſed q̄ luxui deditꝰ nuꝑ ob mollitiẽ e Senatu fuerat eiectꝰ, cęte
ros cõuenire,audaciã ſpẽq; cœptis p̃bere.Hic tũ erat p̃tor:ſed vt mos opp̃ſſoꝝ ẽ vt meliora ex
Surra. optẽt,ad cęteras ſenatorias dignitates mẽtẽ adiecerat.Huic Surrę cognomẽ natũ fert̃, ꝙ dña
tiõe Syllę cũ q̃ſtor eẽt,multa rerũ publicarũ ꝑdite adminiſtrauit,cõſũpſitq;.Quare cũ Sylla id
ĩdigne ferret,& adminiſtratiõis rationẽ expoſceret,ille rẽ floccipẽdẽs in ſenatũ ꝓfectꝰ ridicu=
loſe dixit,Rationẽ mihi reddere nõ ẽ,ſed p̃bere Surrã vti ſolẽt pueri,q̄ in ludo ſphęrę pecca=
uerint.Ob hoc deiceps Surrę ĩditũ illi cognomẽ eſt.Hic etiã cũ cauſę cuiuſdã reus ageret̃, &
aliquos ex iudicibꝰ largitiõe corrupiſſet:ex quo bina ſuperãte ſentẽtia cũ victor euaderet,fru
ſtra(inquit)impẽſum qđ alteri iudicũ datũ eſt.ſatis quippe erat ſi vna tantũ ſentẽtia ſolutus
abiiſſem.Hunc itaq; huiuſmodi ingenii virũ licet a Catilina incitatũ,inani etiã ſpe falſi magi
& arioli eluſerãt,ficta quædam carmina e Sibyllinis libris canẽtes,quibus portẽdebatur fato
tres Cornelios Romæ monarchas deberi,horũ quippe duo vaticinia cõpleuerãt, tertiũ vero

ca reliquũ ſeſe fore ſperabat,ꝗ rerũ eſſet potiturus.Quare neceſſe exiſtimabat cœptis incum
bere,neq; ſinere veluti Catilina tarditate vel otio res ꝑditũ ire.Is dũmõ vota ꝑficerent̃ , ni-
hil pẽſi habere:nihil iniquũ,nihil infandũ exiſtimare:ſenatũ oẽm & quotquot ciuiũ facultas
obtuliſſet,cęde ſtatuerat opprimere:p̃terea vrbẽ incẽdere,nemini parcere,niſi Põpeii liberis,
quos rapiẽdos duxerat,& ſeruãdos obſides ad Põpeiũ cõciliandũ:quẽ rumor erat,nec is an-
ceps,iãiã cũ magno exercitu aduẽtare.Ad hęc patrãda noctẽ primã e Saturnalibꝰ deſignaue
rant:enſes,ſtuppę,ſarmẽta & ſulphur clã in domo Cethegi abdita.cẽtenos deinde viros ſtru
xerãt,totidẽ vrbis loca ſortitos,vt ſtatutã ſibi ꝗlibet ptẽ vrbis incẽderet,quo paucorũ offi-
cio vrbs vndiq; flãmis cõflagraret.Alii aquarũ ductꝰ obſeſſuri eorũ iugulationi collocandi
fuerãt,ꝗ extinguẽdis incẽdiis incubuiſſent.Dũ hęc agunt̃,legati Allobrogũ vrbẽ ineũt:hoꝝ Allobroges
gẽs cũ rebꝰ minꝰ ſecũdis vteret̃,grauiter Romanorũ iugũ ferre viſa.Vñ hoc cõſiſi popula-
res cõiurationis legatis rẽ oẽm apiũt,exiſtimãtes Allobroges ꝓnos & aptiſſimos fore ad cõ
citãdã vertẽdãq; Galliã.His legatis ad ſenatũ ſuę vrbis,& pariter ad Catilinã literę datę:qua
rum in primis libertas patrię illis ꝓmittebat̃.In reliqs Catilinã exhortabant̃,vt ſeruitiis ma
numiſſis ꝗprimũ cũ exercitu approperaret.Mittũt p̃terea cũ huiuſcemodi legatis quẽdã Ti
tum Crotonienſem,ꝗ literas Catilinę redderet.Hęc illi.Sed q̃ negotia,q̃ conſilia hominum
ſunt parũ mẽtis habentiũ,immo cũ vino & mulierculis queq; tractãtiũ,labore,induſtria, ſo
brietate,& prudentia quadã ſingulari eos ꝓſequit̃ Cicero.hic multos extra vrbẽ nactus ex-
ploratores,ꝗ veſtigia hominũ ꝑſcrutarent̃, multos habẽs intra mœnia,ꝗ cõſcii cõiurationis
erant,ab his data fide publica res Allobrogũ cũ coniuratis didicit.Igit̃ his cognitis inſidias
noctu collocari iuſſit,a ꝗbus in ipſo itinere Crotoniẽſis circũuẽtus cũ ipſis literis dep̃hẽdit̃,
ac in poteſtatẽ cõſulis actus.Harũ rerũ Allobrogũ legatos haud ignaros fuiſſe nõ anceps fa
ma fuit,ꝗnimmo clã cõſenſiſſe.Cũ primum igit̃ illuxit dies,Cicero in ęde Cõcordię Senatum
habet:req; patefacta cũ ſentẽtias rogaret,viciſſimq; ſenatꝰ ĩter ſeſe mlta diſſereret,Iuniꝰ Syl
lanus a nõnullis ſe audiuiſſe memorauit Cethegũ aliqñ narrare ſolitũ, tres viros cõſulares,
& quattuor p̃t orios occidẽdos fore.Hęc & huiuſmodi alia Piſo vir cõſularis aſſeruit . Poſt
hęc C.Sulpitiꝰ p̃tor ſcrutari domũ Cethegi iuſſus,ꝑq̃ mlta ibidẽ arma,tela miſſilia,enſes,gla
diosq; recẽti munitos acie cõperit.Publica tãdẽ fide data Titꝰ vti cõiuratio oĩs ſeſe haberet
apuit.q̃re redargutꝰ Lẽtulꝰ,magiſtratu quo fũgebat̃(erat.n.p̃tor) ſe abdicare coactꝰ eſt.mox
q; purpureã veſtẽ,qua erat amictꝰ,in ſenatu ponẽs,atrã fortunę ſuę cõgruã induit . Deinde
is,& ꝗ cũ eo dep̃hẽſi erãt,in liberã cuſtodiã p̃toribꝰ traditi.Actis his cũ iã veſper adeſſet, Ci
cero ad plebẽ,q̃ multa cõuenerat vt ſeriẽ harũ rerũ edoceret̃,egreſſus ſingula palã fecit. De
inde lõgo ſtipatus agmine quã dã vicini pariter & beneuoli domũ ingredit̃.Nã in ædibꝰ ſu-
is,ei deę,quã Bonã nũcupãt,muliebres cœtus arcana ducebãt ſacra. quotannis eñ in domo
cõſulis,ſiue per eius cõiugẽ,ſiue matremfamilias cũ virginibus Veſtę eidẽ Bonæ deæ ſacrifi
cari mos eſt.Eã ergo domũ cum intraſſet Cicero paruo admodũ comitatu ſuperante,ſecum
agitat,ꝗd de cõp̃henſis ciuibus ſtatuendũ eſſet.ſuppliciũ ꝗppe vltimũ,q̃d illi digniſſime latu
ri erãt,expaueſcebat,partim ꝓ miti eius ingenio,partim ne videret̃ lętitia efferri,& crudeli
ter in tãtos cẽſere viros,ꝗ & genere p̃cipui erant,& in vrbe amicitia valida fruebant̃. Cõtra
ſi molliter in eos aĩaduerteret,horrebat diſcrimẽ ingens,q̃d hinc emanare poſſe videbat̃ . Si
eñ lenius morte mulctarent̃,exiſtimabat eos nõ mõ nõ quieturos,ſed in omnẽ audaciã inflã
mandos,veteriq; nequitię iracũdiã addituros.pręterea ne idẽ ipſe mollis,aut iners cẽſeret̃, ꝗ
tamẽ a pleriſq; audaciſſimus ſaluti publicę habebat̃.Hęc cũ ſecũ verſaret cõſul,inter dome-
ſtica ſacra hoc portentũ oſtendit̃:ab ara quidẽ ſacrorũ,in qua iampridẽ ſopitus erat ignis, e Oſtentum.
cineribus,ac fomentorũ reliquiis,longa & pura quędã flamma ſubito emicuit.Tũ cęteris ꝑ-
terrefactis,veſtales virgines mox iuſſere Terentiã virum cõuenire,iubereq; vt ꝓ patria non Terentia.
dubitaret ea ꝑficere,q̃ mente volutaret,ceu p̃ſens Dea ingens lumẽ ad illius gloriã, ſalutẽq;
polliceret̃.His cõmota Terẽtia,q̃ nõ inertis ingenii,ſed audax & ambitioſa erat,& vt ipſe in
quit Cicero,curarũ Reipublicæ ab ipſo magis participãs,q̃ ipẽ ab ea domeſticarũ,ſingula vi
ro dixit,eũq; in cõiuratos accẽdit.Eadẽ & Q.frater admonuit.Eadẽ & P.Nigidius vir ſtudio
rũ philoſophię inter cęteros comes,cuiꝰ opa Cicero in multis & arduis Reip.negotiis vſus
eſt.Igit̃ die poſtera frequẽte Senatu cũ de ſupplicio dep̃henſorũ diſſereret̃,primus Syllanus
ſentẽtiã rogatus,vltimũ inquit dep̃henſis ſuppliciũ deberi.Idẽ & reliqui cẽſent,donec ad C.
Cęſarẽ,qui poſtea Dictator eſt dictus,ꝑuentũ eſt.Hic cum iunior iamiam futurę ſuę magni
tudinis haberet ſemina,& ſpe ſimul & opere eã ingreſſus viã,q̃ res Romanas in monarchiã

egit.Cęteros qppe latuit,ſed Ciceroĩ ſuſpitioni plurimę fuit,nõ tñ vt in occaſionẽ dep̄hẽdẽ
di veniſſet.Fuere q dicerẽt:cũ iáiá ferme dep̄hẽſus hui⁹ criminis reus a cõſule eſſet,clã ſub
terfugiſſe. Alii Ciceronẽ q̃ de Cęſare nũciarent̃ ſpõte omiſiſſe,amicorũ Cęſaris metu poten
tiaq́ꝫ cõmotũ.quippe ſingulis cõſtabat,eos potius cauſam ſalutis Cęſaris fore,q̃ Cęſarẽ illis
pœnę. Cũ ergo dicẽdi ordo Cęſarẽ poſceret,ſtans ille,nõ occidẽdos captiuos cẽſuit,ſed pe-
cunias eorũ publicãdas,ipſoſq́ꝫ p municipia Italię,vti placitũ eſſet cõſuli,donec Catilinã ex-
pugnatũ acciperẽt,in liberis cuſtodiis tenẽdos.Hęc ſentẽtia cũ mitior videret̃,& orator ad
dicẽdũ facũdiſſim⁹ foret,ipſi Ciceroni ſcrupulũ nõ paruũ iniecit.Vnde palã in vtrãq́ꝫ ſentẽ-
tiam nixus eſt,& priorẽ Syllani & vltimã Cęſaris aſſerẽs. Verũ qui fruebant̃ Ciceronis bene
uolentia,cogitãtes ſentẽtiã Cęſaris magis in rẽ fore cõſulis,q minus eſſet ſubiturus inui-
dię,poſteriori ſentẽtię innitebant̃.Quare Syllanus verſus ſtans iterũ p roſtris,ſe inqt de nece
cõprehẽſorũ haud cenſuiſſe,cum viro ſenatorio vltimũ ſuppliciũ carcerem exiſtimaret.Huic
ſentẽtię Catulus primũ cõtradixit.Deinde Cato:q vehemẽti oratione prumpẽs in ſuſpitio-
nem Cęſaris,oẽm ſenatũ iracũdia ſimul & indignatione repleuit.Quãobrẽ necis ſuppliciũ ĩ
captiuos decretũ eſt.publicationi aũt bonorũ inſtitit Cęſar,rẽ indignã ratus,q repulſa miti
atq́ꝫ humaniori ſentẽtia,ei q̃ vna indigniſſima foret inniterent̃.Sed vim cũ aduerſarii adhi-
berẽt,Cęſar ad ſeſe defendẽdũ tribunos aduocat.At ii ppterea nihilũ moti ſunt.Tũ conſul
mediũ ſe ingerẽs,miſſa bonorũ publicatione in necẽ dep̄hẽſorũ ciuiũ cũ ſenatu diuertit̃. Nõ
em̃ eodẽ loco detinebant̃,ſed p̄tores alius aliũ captiuos habebat.Primũ e palatio Cõſul Lẽtu
lum ſumit:eũq́ꝫ p viã ſacrã mediũq́ꝫ forũ adducit.Optimates ad hæc vrbis telis muniti cir-
ca Cõſulẽ agi:plebs horrere atq́ꝫ p̄terire ſilẽtio.Iuuẽtuſq́ꝫ maxime metu atq́ꝫ ſtupore terreri.
veluti illi ſolutis quibuſdã rerũ oĩm ſummã ad ciues paucos acturi viderent̃.Forũ egreſſus
Cõſul cũ ad Cęſarẽ vẽtũ eſſet,tradit Lictori Lẽtulũ,eũq́ꝫ ſtrãgulari iuſſit. Deinde Cethegũ,
paſſimq́ꝫ cęteros cõiurationis dep̄hẽſos.His pfectis rediẽs Cõſul,cũ in foro nõnullos ex cõiu
ratis pſpiceret,q tãtorũ ignari cõuenerãt,noctẽ ſolliciti expectãtes,ſpei pleni captiuos ſeſe
diripere liberareq́ꝫ poſſe,ad eos verſus voce ſublimi,Vixerũt inqt.Eo em̃ loquẽdi ritu vtebã
tur,q malitiã infauſtæ cædis vocabulo vitabãt.Iã veſper aduenerat,cũ cõſul e foro domũ re
petit.Cęterũ deinceps nõ ſolito ſilẽtio ciuiũ agi,nõ eo comitãtiũ ordine,ſed feſtiuo clamo-
re,ac oĩm plauſu q obuiã fierẽt,liberator & cõditor appellatus.Funalia p̄terea p vrbis vicos
elucere:lampades,faces,tædęq́ꝫ in forib⁹ figi,e ſpeculis paſſim pdire mulieres in p̄coniũ ſpe-
ctaculũq́ꝫ viri ſingulari quadã optimorũ põpa domũ elate repetẽtis.Horũ pleriq́ꝫ q maxima
etiã bella cõfecerãt triũphis ornati ac nõ parũ maris terræq́ꝫ potiti,aperte inuicẽ faſſi ſunt,
populũ decẽ tẽpeſtatis ſuæ impatorib⁹ ducibuſq́ꝫ ex diuitiis,ex ſpoliis, ex potẽtia parta,fini-
buſq́ꝫ ppagatis obnoxiũ:at ſuæ libertatis ſuæq́ꝫ ſalutis gr̃as ſoli Ciceroni deberi,q ex tã ingẽ
ti piculo vrbẽ eripuiſſet.Nec em̃ ĩminẽtia ſcelera purgaſſe,nõ affeciſſe meritis ſuppliciis ſce-
leſtos,adeo mirũ videri,q̃ hoc incẽdiũ oĩm maximũ emerſiſſe.Hacten⁹ minimo conatu,nul-
la ſeditiõe,nullo tumultu extinxiſſet.Nã Catilina cæteriq́ꝫ,q ad eũ ĩ caſtra cõfluxerãt, ſimul
vt accepere q̃ in Lẽtulũ Cethegũq́ꝫ & cæteros patrata eẽnt,cœpere ptin⁹ labi,ac inita cum
Antonio pugna fundit⁹ cũ oĩb⁹ eoꝝ copiis deleti ſunt.Fuere q hæc obtrectarẽt aſſerẽtes Ci
cerone ea pperã machinatũ eſſe,ducẽ habẽtes Cæſarẽ,mox p̄turã initurũ,ac Metellũ,& Be-
ſtiã tribunos militũ deſignaſſe:qppe ii dieb⁹ adhuc paucis Cicerõe cõſulatũ gerẽte,cũ magi
ſtratũ iniſſẽt,Ciceronẽ orare p cõciõe roſtris ĩpeditis phibuere,affirmãtes ſe nõ aliter roſtra
dimiſſuros,q̃ ſi de abdicando ſe a magiſtratu relaturũ ille polliceret̃.Tũ hoc ſolũ ſimulãs ſe
facturũ Cicero roſtra cõſcẽdit,factoq́ꝫ ſilẽtio nouũ qđdã atq́ꝫ priuatũ p̄buit iuſiurãdũ,patriã
vtiq́ꝫ ſe liberaſſe,ac ĩpii Romani ſalutẽ ſeruaſſe.In hæc iurauit ppemodũ oĩs plebs.Quare Cę
ſar & q cũ eo ĩ Ciceronẽ cõſpirauerãt,magis cõmoti,alias illi turbas cõminãt̃,attulerũtq́ꝫ ro
gationẽ,vt cũ exercitu Põpei⁹ euocaret̃ ad opprimẽdã potẽtiã Cicerõis.Sed nõnihil Ciceroĩ
ac vniuerſę reip.M.Cato cõduxit,q tribunat⁹ virib⁹ fult⁹ æq̃ licet poteſtatis licẽtia,ampliori
tñ dignitate inſtitit.facile em̃ cũcta ſoluit,& Ciceronis cõſulatum adeo p roſtris extulit,vt
Ciceronẽ honorib⁹ omniũ maximis dignatus ſit,illũ patrem patriæ appellans.quod cogno — *Pater patriæ.*
men primum ex hac Catonis oratione Ciceroni inditũ,apud cæteros emanaſſe p̄hibet̃. His
itaq́ꝫ & huiuſcemodi reb⁹ Cicero pmultã ſibi vrbis vim cõparauit.Verũ plerũq́ꝫ ex ope ſuo
nullo ſiue indigno,ſiue turpi,ſe inuidiæ laceſſendum p̄buit.Nã laudibus continuis ſeſe effe- — *Ciceronis iactantia.*
rens,gloriaq́ꝫ ſe ſemp exornans,moleſtiã atq́ꝫ faſtidiũ peperit.Nõ em̃ frequentia vlla Senatus
populive,non iudicũ,aut curia vlla conuenerat,in quibus non Catilinę atq́ꝫ Lentuli rumor

obſtreperet. Libros ꝓterea huiuſcemodi laudib⁹, cõmẽtoꝗ repleuit. vnde ipſius orationẽ dul ciſſimã, & oĩ refertã ſuauitate, grauẽ ac moleſtã reddidit, veluti ex indigno quodã fato ſibi cõtinuo id faſtidiũ adeſſet. Tñ licet hac immoderata flagraret ambitione, inuidia aduerſus neminẽ infectus eſt. laudũ qppe liberaliſſim⁹ fuit, vel eorũ q antea vel ſua tẽpeſtate floruiſſent, vt ex ipſi⁹ cõmẽtis aduertere fas ẽ. Memorãt multa circa id ab ipo iucũde plata. Ariſtotelem fluuiũ eſſe inquit auri ꝓfluẽtis. De dialogis Platonis ait: ſi Iupiter voce vteret, eũ non aliter ꝗ̃ Platonis dialogis locuturũ. Orationũ Demoſthenis ĩterrogat⁹ ecquę optima ſibi videret: Longiſſima inqt. qppe q verbũ Demoſthenicum cõmẽti ſunt, Ciceroni innitunt, ꝙ alicubi in eius epiſtolis ad domeſticos quoſdã ſuos ſcripſerat, eos qbuſdã orationũ ſuarũ locis excitare Demoſthenẽ. Verũ ĩter cęteras laudes, qbus plurimis ĩ eũ virũ vſus eſt, id maximũ, & oĩ admiratione dignũ, ꝙ eas orationes in qb⁹ ſummã diligẽtiã habuit, Philippicas in Antoniũ Demoſthenis verbo noĩauit. Oĩm q eius ætate, aut eloquẽtia, aut doctrina pſtitiſſent, extitit nemo, quẽ nõ vnice diligeret, & aut ſcribẽdo, aut orando celebriorẽ redderet. Cratippo Peripatetico operã dedit, vt a Cæſare iã rerũ potito Roman⁹ ciuis adſcript⁹ foret. Areopagitarũ ſenatui etiã perſuaſit, vt illũ Athenis degere decernerẽt, eoſꝗ impulit vt eũ orarẽt iuniorum ſtudiis immorari, veluti q eã vrbẽ ſplendide eſſet exornaturus. Eiuſdẽ etiã epiſtolę quędã ad Herodẽ ſunt: itẽꝗ ad filiũ alię, iubẽtes vt cũ Cratippo philoſophię operam daret. Gorgiã rhetorẽ filii cõſuetudine ꝓhibuit, ꝙ eũ adoleſcẽtẽ ad voluptates & potus allicerer. Hęc vna ex epiſtolis ſuis græcis, itẽꝗ ad Byzantiũ Pelopem altera extat, quas iracundia quadã ſcripſerat: in prima digniſſime Gorgiã increpãs, ꝙ mollẽ ac laſciuã vitã ageret: in altera Pelopẽ improbat, ꝙ adeo deiectioris animi foret, vt honores quoſdã a Byzãtiis oblatos decerni ſibi neglexiſſet. Hęc liberaliter licet, & quadã vbertate lingue, q̃nꝗ tñ modeſtiã exceſſere. Minutiũ eñ cũ e iudicio reũ eripuiſſet, ꝙ ille victoria elat⁹ Sabinũ domeſticũ atꝗ familiarem ſuũ reũ ageret, tanta iracũdia adorſus eſt, vt aduerſus eum diceret. Tu ergo Minuti tua opa euaſiſti? an ꝙ ipſe multas tenebras in curia circũfudi? M. Craſſum ꝓ roſtris laudãs, cum voto potit⁹ eſſet, poſt dies pauciſſimos eũdẽ acriter ꝓbro laceſſiuit. Vnde cum diceret Craſſus, nõ hoc in loco me nup extuleras? Et certe reſpõdit, declamãdi gratia ꝑ vili materia orationẽ exercẽs. Retulerat Craſſus neminẽ ex Craſſis Romę diuti⁹ annis ſexaginta vixiſſe. mox in huius dicti pœnitẽtiã ductus cũ ſubderet, Quid ad hęc? Tũ Cicero, tã blande, inquit, morẽ cõcioni geſſiſti, ꝙ Romanos noras id grate audituros. Cum retuliſſet Craſſus Stoicos ſibi placere, quoniã bonũ virũ diuitẽ eſſe oſtẽderẽt: Vide (inqt Cicero) ne illud magis, oĩa in ſapiẽte ſita eſſe. Auaritię eñ notã habebat Craſſus. Cũ alter filiorũ Craſſi, q cuidã noĩe Digno pſimilis erat, & ob id genitrici turpẽ iniecerat maculã, ꝙ Digno cõciliata fuiſſet, apud Senatũ probe & cũ laude oraſſet, interrogatus Cicero qd de Digno cenſeret: Dignus qdẽ Craſſi eſt. Profecturus in Syriã Craſſus Ciceronẽ optauit beneuolũ ſibi ꝗ̃ aduerſariũ magis relinquere. ergo mutuę cõciliationis gratia Ciceronẽ adorſus apud ipſum velle cœnare ſe dixit. quo familiarius acto, poſt dies paucos, cũ quidã e domeſticis Ciceronis obuiã facti nunciarẽt Vatiniũ virũ male Ciceroni cõciliatũ ſpopõdiſſe ſe in eius amicitiã atꝗ gratiã rediturum: Atqui reſpõdit, & Vatini⁹ apud nos cœnare vult? Aduerſus itaꝗ Craſſum talẽ ſe Cicero ꝓbuit. Vatiniũ vero ꝙ ſcrophulis tumidũ guttur haberet, cũ quadã oraret cauſam, Oratorẽ appellauit inflatum. Hũc Vatiniũ cum Cicero accepiſſet vita functum, atꝗ paulo poſt manifeſtius noſſet eũ viuere, male (inqt) pereat q male mẽtitus eſt. Decreuerat Cęſar vt militibus agri Cãpani diuiderent: ſed cũ in ſenatu pleriꝗ id ægre ferrẽt, & L. Gellius vir iã ſenio cõfectus, hoc ſe viuẽte nõ pperſſurũ aſſereret: Expectemus, inqt Cicero: longius eñ nõ poſtulat Gellius eſſe ſupſtes. Vir quidã Octauius Libya, vbi aurẽ pforare mos eſt, oriũd⁹ dicebat. Cũ ergo in quadã cauſa ſe nõ audire Ciceronem recitantẽ diceret: quippe, retulit Cicero, aures bene ſolebas habere foratas. Dicẽte Metello Nepote Ciceronem teſtificationib⁹ ſuis plures occidiſſe, ꝗ̃ liberaſſe patrociniis: Fateor, inqt, apud me plus eſſe fidei, ꝗ̃ facundiæ. Adoleſcẽs quidã q in medicata placẽta patrẽ pemerat, temerario elatus ſe Ciceronẽ probris impugnaturum eſſe iactauit. Tum ad eum Cicero. id a te ꝗ̃ placentam malim. Publius Seſtius Ciceronem cum patronis quibuſdam aliis cauſæ cuidam addixit. cum ergo ſolus orare, agere, ac diſponere, veluti pro iure ſuo ſingula vellet, cognito ꝙ mox foret a iudicibus abſoluẽdus, ad eum verſus Cicero, fruere hodie, inquit, Seſti tempore. nam die craſtina priuatus futurus es. P. Cottã rudis ac tardi ingenii virũ, ſe iuridicũ pfitẽtẽ, Cicero aduocatione quadã

De aliena laude pcōnia.

Scōmata Ciceronis.

Ciceronis cũ Craſſo ſimultas.

Scrophulę Vatinii.

apud iudices aduocarat in teſtẽ:ſed cũ ille ſe nihil ſcire diceret,forte inqt Cicero de legibus
interrogari te putas.Metello Nepote ſępenumero in quadã altercatiõe dicẽtę,qs eſt pater ti
bi? reſpõdit Cicero,Reſpõſionẽ hãc mater grauiorẽ effecit.Ferebat nãq; illius genitricẽ im
pudice vixiſſe.Hic ẽt Metellꝰ tãtę leuitatis & incõſtãtię fuit,vt tribunatꝰ ſui magiſtratũ lin
quens,ad Pompeium in Syriã nauigaſſet,moxq; ab eodẽ incõſultior atq; incõſtãtior reuer-
ſus eſt.Quare Phylagrũ pceptorẽ ſuũ cũ ſepeliſſet,& obſeqoſus curioſiſſime ſepulcro mar-
moreo coruũ ſupiuſſiſſet incidi,hoc dixit Cicero rectiꝰ factũ:Nã hic te volare magis,q̃ ſcire
docuit.M.Appius cuiuſdã defenſionis ſuę procemiũ egit,memorãs eiꝰ cliẽtẽ a ſe pcibꝰ ſum
mis ſuã petiiſſe diligentiã,facũdiã,atq; fidẽ.Tũ Cicero.Adeo(inqt)vir ferreus es,vt experti-
tis tot ipſi nihil impẽderis? Verũ ĩ maleuolos ſiue aduerſarios his vti lœdoriis oratoris eſt:
at in alios ioci gratia in eiſdẽ,vti ſe caſus obtulerat,effudiſſe Ciceroni nõ paruã cõflauit in
uidiã:horũ etiã pauca pſtringã.Marcũ Aquiliũ binos habentẽ generos,amboſq; exules, ap-
pellabat Adraſtũ.Lucio Cotta viro vini auidiſſimo adminiſtrãte cenſurã Cicero cõſulatum
petens,cũ e labore ſitiens circũſtãtibus vndiq; comitibus ſuis clam biberet:Nõ iniuria time
tis(inqt)ne cenſor mihi infeſtus ſit,q aquã bibo.Voconio tres ſecũ filias deformiſſimas du
centi obuiã factus Cicero,Phœbo, clamauit,extincto hic pignora ſeminauit.M.Gelius, quẽ
anceps erat rumor non ortũ parentibus liberis,cũ magna ac ſublimi voce quaſdã literas in
Proclamantes.
ſenatu recitaſſet:Ne admiremini inqt Cicero.nã & hic vnus eſt pclamãtiũ.Fauſtus Sylla di
ctatoris Syllę filius,cũ paternas ſubſtãtias dilapidaſſet,& grãdi ære alieno opprimeret, Cice
ronem pſcripſit.Tũ Cicero.Hanc q̃ paternã pſcriptionẽ malim.His igit pleriſq; oneri Cice
ro fuit,& hinc hi,q cũ Clodio conſpirauere,materiã indignationis nacti ferunt.Erat Clodi
Clodii inceſtus.
us vir claris parẽtibus natus,tũ qa ętate iunior,& dignitate pſtans,& audacia.Is cũ amore
Põpeię Cęſaris cõiugis flagraret,clã eius domũ ingreſſus eſt veſtẽ ac habitũ pſaltrię indutꝰ.
Muliebres eñ cœtus,tũ in æde Cęſaris ſacrũ illud arcanũ inacceſſum om̃ino viris agebant.
virilis itaq; ſexus aderat nullus.Spe aũt latẽdi cœtũ adductus Clodius ob adoleſcentię ſuæ
formã,genaſq; nondũ pubẽtes,turbę immixtus ad Pompeiã ingredit. Sed cũ noctis tenebrę,
& ædis pmagnę aditus ignarũ illũ agerẽt,ac inuiũ,errore domus palã captũ,q̃dam Aurelię
matris Cęſaris pediſſequa illi obuiã facta nomẽ rogat.loq coactus Clodius ſe Põpeię pediſſe
quã inqt,& e cœtu Aurã noĩe q̃rere.Tũ illa viri voce intellecta territa pclamat,ſociaſq; ad-
uocat.reſeratis foribus adſunt illę,& ſcrutãtes ſingula Clodiũ cõprehẽderũt in pediſſeq̃ eiꝰ
cella,cui occurrerat,fuga pgreſſum.Hac re vulgata Cęſar Põpeiã dimiſit vxorẽ,& de pollu
tis ſacris queſtio pppoſita eſt.Erat Clodio Cicero amicitia iũctus.Nã eius opera tã in cęteris
q̃ ad pſidiũ ſui capitis in cõiuratione Catilinę impẽſiſſime vſus fuerat.Sed cũ inniteret Clo
dius apud iudices arguere ſeſe die patrati ſceleris in remotiſſimis ab vrbe locis diuertiſſe,
Cicero aduerſus ea teſtatꝰ eſt,aſſerẽs eũ tũc ſe domi cõueniſſe,& qđ certiſſimũ erat ſerio ſe-
cũ collocutũ.Creditũ eſt Ciceronẽ,nõ tã ex re ipſa id teſtatũ,q̃ q Terẽtię cõiugi ſe purgatũ
voluiſſet.Ea eñ æſtuabat odio Clodii,ob eius ſororẽ Clodiã,q̃ aſpirare ad nuptias Cicero-
nis videbat,cõciliatione ac opera Tullii in primis familiaris ac domeſtici Ciceronis. Hic eñ
frequẽtiori cõſuetudine ſalutãdi atq; cõueniẽdi Clodiã(nõ eñ habitabat pcul)eiꝰ rei Terẽ
tię ſuſpitionẽ iniecit.Quare Terẽtia cũ difficilis eſſet ingenii,& ſui cõiugis facile princeps,
virũ inflãmauit,impulitq; vt in Clodiũ teſtaret.Ad hoc nõnulli boni ac pcipui viri piuria,
largitiões,verſutias pudicarũ in eũdẽ teſtati ſunt.Lucullus ancillas in mediũ duxit,q̃ affir-
marũt Clodiũ cũ apud ſe domi habitarẽt,iuniori ſorori cõmiſcuiſſe.Rumor pterea pcrebue
rat,eũdẽ ẽt ſe cõiũxiſſe reliqs binis ſororibꝰ ſuis,quarũ Martiꝰ Rex Terẽtiã habebat vxorẽ.
Quadrãs.
alterã Metellꝰ Celer Quadrãtẽ cognoĩe,q qdã ex his q eã amabãt,p argẽteis ĩ illiꝰ loculum
ęreos nũmos ĩmiſiſſet.Eſt.n.nũmus ex ęre minutiſſimꝰ.Hęc ĩter cæteras ſororũ certiori fa-
ma Clodiũ vrgebat.Dũ ea gererent,aĩ plebis nõnihil aduerſus eos q ĩ Clodiũ teſtati eſſent,
offẽdebant.vñ pculſi metu iudices ſe muniere pſidiis:eorũq; nõnulli cũ ſentẽtias ferrẽt cõ-
fuſis characteribꝰ lrarũ tabellas ptulere.Nõ tñ plures hę fuerũt,q̃ Clodiũ liberarũt.Rumor
fuit largitionẽ his ĩterceſſiſſe.Vñ Catulꝰ obuiã iudicibꝰ factꝰ,pq̃ recte(inqt)iudices pſidiũ
poſtulatis,timẽtes ſcilicet neqs vobis argẽtũ abripet. Clodiꝰ etiã cũ Cicerõi exprobraret q
ipſiꝰ teſtimoniũ apđ iudices nihil fidei habuiſſet:id reſponſum accepit.Mihi.n.inqt Cicero
qnq; & viginti iudices fidẽ pbuere.tot.n.ſentẽtiæ te damnarũt:tibi vero triginta nõ credi
dere:ante qppe liber ab his ipſis nõ euaſiſti,q̃ preciũ ſolueres.Atq interrogatꝰ Cęſar cur re-

pudiaſſet vxorẽ,cũ adulteriũ nõ aſſereret:Nã decet(inqt)Cęſaris thoꝝ nõ tm̃ crimine,ſed &
criminis ſuſpitione carere.Abſoluto itaq; ab eo reatu Clodio,moxq; deſignato Tribuno ple-
bis,aĩm aduerſus Ciceronẽ iniicit,oĩa ſimul mouẽs,oẽſq; ciues ſimul ĩ illũ incitãs.qppe plebis
aĩos,ꝙ obſeqoſum illis magiſtratũ ſuũ ꝓberet, ĩ ſentẽtiã ſuã allexit.Pręterea vtriq; cõſulũ nõ
mediocres ꝓuĩcias decreuerat,Piſoni Macedoniã,Gabinio Syriã:multoſq;, q priuati hacteñꝰ
vixerãt,ad publicos honores acciuit.Circũſeptꝰ ipſe validiſſimis ſeruoꝝ & familiariũ copiis
incedebat.Pręter hęc Triũuiroꝝ,q tũ ĩ vrbe plurimũ poterãt:Craſſus palã Ciceroni aduerſa
ri.Põpeius vtriq; blãdiri:Cęſar expeditioni aduerſus Gallos ĩtẽdere. Trepidus ergo Cicero li
cet beneuolẽtiã Cęſaris deſparet,eũq; ob rẽ Catilinę ſibi exiſtimaret ĩfenſum,tñ metu coactus
ab ipſo ĩpetrat vti ſecũ iret legatus ĩ Galliã.Eo pacto ĩtelligẽs Clodius Ciceronẽ ſuũ ſubterfu
gere tribunatũ,cũ eodẽ beneuolẽtiã ſimulat,atq; ĩ Terẽtiã omnẽ hm̃oĩ diſſidii cãm iniicit.in
illius memoriã ĩcidẽs,nõ niſi pie,ac clemẽter ĩ eũ loqbaꝛ,veluti ſecũ nõ odio,ſed oĩ humani-
tate flagraret.Sic ergo ea diſſimulatiõe metu Ciceronẽ oĩno liberat. Quare Cicero exiſtimãs
ſe Tribuno cõciliatũ,legationẽ Cęſari pactã abnegat,ſeq; ad publica vertit.His igiꝛ ĩcẽſus Cę
ſar,Clodiũ aduerſus Ciceronẽ ꝓuocat,Põpeiũq; fere a Cicerone ſemouit.Pręterea ĩ Ciceronẽ
teſtatus eſt cõtra fas,atq; maioꝝ leges Lẽtulũ,ac Cethegũ,cęteroſq; abſq; iudicio dãnatos cæ
ſos eẽ.id.n.crimẽ in Ciceronẽ delatũ eſt.Quare actus ĩ iudiciũ Cicero huiꝰ criminis reus,nec — **Cicero reus.**
a mediocris potẽtię viris oppſſus,veſtẽ atrã aſſumit,& ꝓfluente coma plebẽ orare,& ſupplex
ambire cogiꝛ.Tũ ꝑ vrbis vicos vndiq; factus obuiã illi Clodius viris comitatꝰ ĩ oẽm audaciã
atq; cõtumeliã pronis,vicẽ Ciceronis illudere,& turpiter geſtũ illius oĩbꝰ ꝓbris vrgere:inter
dũ etiã lutũ lapideſq; iactãtes ſupplicationibꝰ illiꝰ obſtrepere.Cũ Cicerone ꝗplurimi, oĩs fere
multitudo equeſtris ordinis,veſtes cõmutauit.Pręterea vigĩti ꝓpemodũ millia iuuẽtutis Ro
manę. nõ eñ minor erat hoꝝ numerus q illi aſſiſtebãt. ꝓmiſſis etiã comis paſſim ꝑ vrbẽ ꝓces
effundere.Senatus erat frequẽs, vt decerneret populũ veſtẽ veluti ex publica mœſtitia muta
re.Sed cõſules cũ diuerſa ſentirẽt:pręterea Clodius cũ circa curiã paludatus ſatellitibus oĩa
terrore repleret:e ſenatu ꝓpꝑe nõnulli ordinis ſenatorii,q laceris ĩdumẽtis tumultꝰ ſpeciẽ
dedere.Deniq; cũ neq; miſericordia,neq; pudor qcq̃ valuere,qn oporteret Ciceronẽ aut exulẽ
fieri,aut ferro rẽ decerni,ad Põpeii auxiliũ itum eſt, q cõſulto ab vrbe ſemotus iuxta Albanũ
agrũ ſpõte diuerterat.Ad eius opẽ ĩplorãdã primo Piſo ipſius gener ꝓfectus eſt,poſt ipe.Sed
cũ eũ ꝓſentiret adeſſe Põpeius,eiꝰ cõſpectũ minime ꝑtulit.Nã graui ipſiꝰ viri pudore oppri-
mebaꝛ,q mõ duas cõtẽtiões atq; certamina ſui gratia ſubiiſſet,multaq; ꝓ republica iuxta ſen
tẽtiã adminiſtraſſet.Cũ ergo eſſet Cæſaris gener,veteres gratias Ciceroni repetenti negauit,
egreſſuſq; poſtico colloquiũ Ciceronis minime ꝑtulit.Quare ꝓditus a Põpeio Cicero nudus
ac derelictꝰ ad opẽ cõſulũ ꝓfugit.Gabinius aĩo ĩdefeſſo & ꝑtinaci ad ferẽda ſingula Ciceronẽ
impellere,cõtra Piſo illũ hortari vti deſiſteret a cœptis,vt furori Tribuni cederet, vt tẽpoꝝ
viciſſitudines ferret,vt ĩ tãtis ſeditionibꝰ q̃ ex ipſiꝰ capite vrbi emergere poſſe videbanꝛ,iterũ
patrię ſalus fieret.His ꝑmotꝰ Cicero neceſſarios ſuos qd ſalubriꝰ acturꝰ ſit cõſulit. Lucullus
eũ manere veluti demũ victurũ cẽſebat.Alii ipm̃ abire:ꝙ mox ſedata rabie Clodii populus eiꝰ
deſiderio eſſet flagraturꝰ.Hęc eadẽ Cicero ipſe approbãs,Palladis ſignũ,qđ domi locatũ nõ ꝑ — **Palladis ſi-**
uo tpe ſummũ ĩ modũ coluerat,in Capitolio obtulit:idq; ſubſcripſit.Palladi Romę cuſtodi. — **gnũ a Cic.**
Hoc pacto,ex tẽplo comites ex beneuolis atq; familiaribꝰ ſuis nactus,circiter noctẽ mediã vr- — **dicatum.**
bẽ egrediꝛ.Deinde ꝑ Lucaniã iter agẽs,Siciliã attingere ſtatuit.Interea exitus eius cũ Romæ — **Ciceronis**
pateſieret,fugę criminaꝛ,atq; damnaꝛ a Clodio:ac aqua & igni interdictus,neve intra qngẽta — **exilium.**
millaria Italiæ tecto ſuſciperet,edictũ eſt.Verũ cęteri hoc poſt gratiã Ciceronis habẽtes,maxi
me ipm̃ venerati,& lõga ꝓfuſi humanitate,eũ gratiſſime ꝓſequuti ſunt. Sed apud Hipponẽ
Lucaniæ ciuitatẽ,quã nũc Vibonẽ vocãt,Vibius vir Siculus,q cũ ĩ plurimis Ciceronis bene
uolẽtia fretus eſſet,& ĩ eiuſdẽ etiã cõſulatu ad ædilitatẽ euectus,hoſpitio eũ repulit,ſeq; illi-
co eũ delaturũ ĩ crimẽ aſſeruit.C.itẽ Virginius prætor hactenus Ciceronis opa nõ mediocri
ter vſus,iuſſit eũ oĩno ab inſula ꝓhiberi.Quãobrẽ affectus his Cicero ꝓpere Brũduſiũ petit.
Inde Dyrrhachiũ vẽto ſecũdo nauigãs mutato ĩ ipſo itinere cęlo regreſſus ferꝛ:moxq; die ꝓ
xima ſoluta iterũ puppi voto potitus eſt.Tradiꝛ cũ Dyrrhachii littus attingeret,exonerata
puppi terręmotũ hiatũq; pelagi extitiſſe:ex qbus ab ariolis intellectũ eſt exiliũ non diuturnũ
ipſi fore.mutationẽ nãq; fortunę eiꝰ his ſignis portẽdi, cõſtare ſibi aſſerebãt.Verũ licet a ple
riſq; beneuolẽtię gratia ſalutareꝛ,licetq; Gręcoꝝ vrbes certatim honore ſũmo ipm̃ dignareꝛ,

ſubtriſtis tñ & mœſtus vitã agebat:& veluti q inſano quodã amore torquereť,pſępe ad Italiã oculos flectẽs,ita tenuis, ita ſua dignitate eiectus videbať,vt exiſtimaret nemo virũ ĩ primis eruditũ,ac tot ĩ ſtudiis lraꝝ obuerſatũ eũ extitiſſe.Preces nõnullas egit vt nõ orator,ſed phs vocareť.Aiebat.n.phiam ob ſe ipſam,ſed oratoris facultatẽ, nõ niſi quãtũ forẽſibus negotiis neceſſariũ fuiſſet,ſe cõplexũ.Arduũ qppe & ĩgẽti gloria dignũ aĩoꝝ affectus ſecludere,multaruꝗ rerũ paſſiones euellere,cũ ĩ negotiis ciuilibꝰ multa cõſuetudo ac familiaritas multa fuerit:niſi adeo qs cõſulto vixerit,vt ĩ his q̃ gerẽda ſunt,ita oĩno extra ferať,vt negotioꝝ nõ affectuũ pticeps ſit.Cęterũ Clodius eiecto Cicerone ĩcẽdio tradit eiꝰ villas,ĩcẽdio dat eiꝰ domũ, ibiq; Libertatis tẽplũ erigit.Reliquas vero bonoꝝ ſuoꝝ ſubſtãtias haſtę ſubiicit: q̃ licet p ĩtegros dies aſſidua voce p̃conis ꝓnũciarenť,tñ nemo ĩuẽtus eſt, q rei cuiuſq̃ foret emptor.Hac igiť ĩdulgẽtia elatus Clodius primatibꝰ vrbis terrori factꝰ,vallatuſq; a plurimis e plebe viris in oẽ facinus atq; ꝓbrũ erũpere patiſſimis,aĩm ĩ Põpeiũ vertit:q̃dã illiꝰ acta, q̃ ĩ exercitu nup ediderat,ſcindẽs.Quare Põpeius ęgre id ferẽs, ſe torq̃re,q; Ciceronẽ exulẽ fieri paſſus eẽt,mẽteq; mutata de illiꝰ reditu cũ neceſſariis ſuis agitat.Sed obſiſtẽte his Clodio placuit Senatui nihil ſancire,nihilve publicũ agere, donec Ciceronis reditus ſtatuať.Igiť cũ cõſules, q Lẽtuli & Cethegi,ac ſocioꝝ aſſerebãt cãm,diuerſa molirenť,orta ſeditio adeo ĩualuit,vt tribuni de foro ſaucii abirẽt,& Q.Ciceronis frater extrema paſſus ĩter cadauera fuſus latuiſſet. Hĩc animi plebis cœpe flecti,primuſq; Annius Milo tribunꝰ auſus eſt Clodiũ vi ad iudiciũ trahere. Ad Põpeiũ plebei pmulti,p̃terea e municipiis nõ pauci cõfluxere,qbꝰ circũſeptus ipſe ſublato e foro Clodio ad ferẽdã ſentẽtiã de reditu Ciceronis ciues cõuocat.Ferť populũ nihil vnq̃ tãto oĩm cõſenſu ſtatuiſſe.Decreuit p̃terea ſenatus,certãs nõ ĩferior eẽ illi beneficio,oẽs ciuitates,q̃ Ciceronẽ ĩ exilio fouiſſent,ornare laudibꝰ:domũq; ac villas,q̃s Clodius cõbuſſerat ære publico repari.Itaq; decimo exilii ſui mẽſe redit Cicero.cui ſinguloꝝ tãta lętitia,tãto ſtudio obuiã itũ eſt,vt qđ ab ipo memoratur,ſe Romã Italię humeris reportatũ,res ipſa ſupauerit. Craſſus etiã q ante q̃ Cicero exul fieret ĩfenſus illi fuerat,lętis animis ipſi occurrẽs,ĩ amicitiã reintegratꝰ eſt. licet hoc iniiceret filio Publio,q Ciceronis zelo ęſtuabat.Paruũ deĩde poſt tp̃s cũ obſeruaſſet Cicero Clodiũ abeſſe Roma, plurimis comitatus viris ĩ Capitoliũ ꝓfectus tabulas tribunitias,ĩ qbꝰ ea q̃ Clodius magiſtratu ſuo adminiſtrarat,ſeruabanť,eiecit.Qđ cũ Clodius q̃rereť,ĩſtabat Cicero illũ aſſerẽs cõtra leges ex ordine patricio tribunatũ adiiſſe, obidq; nihil adminiſtratiõis illiꝰ eẽ validũ.Sed pmotus his Cato Ciceroni ĩſtat,nõ gratia vti ferũt Clodii,ſed rẽ ĩdignã grauẽq; atq; violẽtã Reip.ratus tot decreta,cũctaſq; adminiſtratiões publicas ſenatũ ĩcaſſum reducere,ĩ qbꝰ erãt acta,q̃ idẽ ipſe quęſtor Cypri atq; Byzãtii egerat. Ab ea igiť ſpe deiectus Cicero paululũ aduerſus Catonẽ ſenſit, non vt in apertũ odiũ itũ ſit, ſed vti mutua beneuolẽtia obſcurius vſi forẽt.Poſt hęc Milo Clodiũ cõfodit,reuſq; parricidii actus,patronũ ſibi Ciceronẽ cõſtituit.Verũ timẽs ſenatꝰ, ne ex piculo Milonis clari ĩ primis, & tũc iracũdi ciuis,qcq̃ tumultus vrbi excitareť,Põpeio mãdat ſibi curę eẽ hãc cãm,curaretq; vt ĩpune iudicibus libera poteſtas iudicãdi ſit.Noctu ergo Põpeius cũ forũ armatis militibus cinxiſſet,ptimuit Milo,ne Cicero tãtoꝝ cõſpectu ſubita nouitate pculſus,p ſe minꝰ iucũda oꝛone certaret:illi pſuaſit vt ĩ lectica delatus ĩ foꝝ ĩ ipſa cubãs qeſceret,donec cõueniſſent iudices,& curia frequẽs eſſet.Cicero nãq; nõ ĩ armis tãtũ fuiſſe trepidus ferť,ſed ex tãta exercitatione nõ adeo cõpoſitus qn ad orãdũ nõ ita timẽs pgeret,vt vix a motu corporis, tremituq; deſiſteret.Oraturus p Lucio Murena, q ſub Catone reus agebatur,cũ intellexiſſet Hortẽſiũ ex oꝛone ſua ĩ eadẽ cauſa ſplẽdide recitata,elatũ gloria,nullã ptẽ noctis quieti indulſit, vigiliis & meditationibꝰ anxius ne ĩ dicẽdo ĩferior cẽſereť.Cęterũ ad agẽdã cãm Milonis Cicero lętitia aggreſſus viſo Põpeio,q curię veluti in exercitu ſublimia poſſidebat:viſis aũt armis q̃ vndiq; fulgebãt,ſtupore cõfuſus eſt,tãdẽq; tremẽs,ac voce vix faucibus euulſa trepide ſermonẽ incepit,reo ipo Milone ſumma audacia aſſiſtẽte certamini, nec dignato mutare comã,nec mutare veſtẽ, qđ dãnationi ſuę nõ paruã p̃buiſſe materiã traditur . In eo tñ ſtupore Cicero magis ob ſalutẽ Milonis piclitãtis affectꝰ,q̃ timidus iudicatus eſt.His actis,p Craſſo iuniore,q apđ Parthos obierat,augur deſignať.Deĩde ꝓcõſul ꝓuĩciã ſortitꝰ Ciliciã,exercitũ xii.milliũ peditũ,duorũq; milliũ ſexcẽtoꝝ eqtũ traiicit, iuſſus Cappadociã Ariobarzani regi recõciliare,eiuſq; volũtati reducere. hęc ipſe placide,& abſq; cõgreſſu pugnę cõpoſuit: ac Cilices,q ob cladẽ Romanoꝝ a Parthis illatã,Syrięq; tumultꝰ efferebanť, adminiſtrationis ſuæ mãſuetudine placat.Munera ibidẽ a regibꝰ ſibi oblata renuit.Pręterea ꝓuĩcię populos ab epu

Ciceronis domus incenſa.

Q.Ciceronis piculũ.

Decimo exilii mẽſe reductus Cice.

Milo Clodium occidit.

Ciceronis timor in orando.

Cicero Proconſul.

larū ſtipēdiis ſoluit.Idē diebus ſingulis iucūdiores e ꝓuincia viros nullo apparatu,ſed libera
liter cōuiuio adhibuit.Eius domus ianitore oīno libera:ipe cubās a nemine viſus eſt,ſed ma
tutina luce,aut ſtās,aut circūambulās iuxta cubilis ſui locū,dexterā his dabat,q ad ſe ſaluta
tū īgrederent.Iracūde nulliꝰ iurgio laceſſitus,aut dānatus īprobe fert.Multa publicoꝝ,ꝗ fur
tiue ſubrepta fuerāt ciuitatibꝰ reddidit,ac obnoxios nihil vltra ꝑpeſſos ī ſua dignitate ſerua
uit.Pugnę nō expers.Latrocinia,ꝗ circa mōtē Amanū īſidebāt,ī fugā egit.Qua victoria Impe
rator a militibus ſalutatus eſt.In qua re,ne id fruſtra retulerim,Cęlius orator cū rogaſſet,vt
ad quoddā ſpectaculū Pantheras ſibi Romā e Cilicia mitteret,Cicero venuſte ꝑmotus rebꝰ a
ſe geſtis ī Cilicia nō eē Pātheras reſpōdit,ſed ī Cariā effugiſſe,dedignatas ꝙ cęteris pacē agē-
tibꝰ illę ſolū bella ꝓferrēt.Cęterū ꝓuincia decedēs Cicero Rhodū nauigat.Inde veterū cōſue
tudinū deſiderio captꝰ Athenis pluſculā morā egit. Vbi viris eruditiōe ꝓcipuis ī colloquiū
adhibitis,beneuoliſꝗ grate ꝓſalutatis,laudibꝰ Gręcię cōmode exornatus,Romā rediit iamiā
veluti quodā īcēdio bello ciuili ęſtuāte.Verū ſenatus cū ſibi triūphū decerneret,gratius ſibi
inqt fore cōpoſita inteſtina ſeditiōe ſe triūphū Cæſaris ſeq. Interea priuatim cōſiliis diligētē
operā ꝓbuit:ptim Cęſari ſcribēs:pti Pōpeiū orās,vt vtrūꝗ pacaret.Sed īſanabile vulnus mox
patuit.Cęſar.n.vrbē īuadit.Pōpeius pleriſꝗ claroꝝ & optimoꝝ ciuiū comitatus,hāc deſerit.
Ex quo Cicero fugā illoꝝ linquēs addi ꝑtibꝰ Cæſaris viſus eſt.Anceps tñ ac vtriꝗ diſcuſſus
quędā ſigna ſuę mētis apuit.Scribit.n.in epiſtolis quo ſe vertat ambigere.honeſtā & pulchrā
belli materiā apud Pōpeiū eē.Cęſarē meliori re vti, ſeꝗ ſalubrius neceſſariis ꝓſeruare.Habeo
igit quē fugiā,quē ſequar nō habeo.Inter hęc Trebatius vir Cęſari familiaris p epl'as Cicero
nē hortat ad Cęſaris beneuolētiā,eūꝗ ad ſpem ſucceſſuū cōmunicādā īuitat.Qz is ob eiꝰ ſe-
nectutē abnueret,admonet vt ab ambobꝰ lōge ſemotus ī Gręciā pgat,ac ibi qetē agat.Tū ad-
miratus Cicero ꝙ Cęſar ipe nō ſcripſerit,iracūde reſpōdit,ſe nihil Rep.indignū acturū. Hæc
apud epl'as eius īuenire fas eſt.Cęterū Cęſare Hiſpaniā petēte,Cicero ad Pōpeiū nauigat.hūc
cęteri grate ſuſcipiūt.At Cato amotis ꝓcul arbitris,multa cū illo qſtus eſt, ꝙ adhęreret Pō-
peio:aſſerēs ſeſe nō cōmode quā ptē primū elegiſſet poſſe relinqre:Ciceronē ſi Romę māſiſſet
rerū euētui ſe cōponēs, patrię ſaluberrimū,& amicis vtiliſſimū futurū, cauſa nulla inquiens
illū Cęſaris hoſtē factū,& piculi tāti pticipē.Hi ſermones maxime Ciceronis flexere aīos : vñ
operā dedit,vt Pōpeius ad magnificū nihil eo vſus ſit,materiā ipe phibēs,nec animi mutatio
nē lōge diſſimulās.Apparatū nāꝗ Pōpeii floccipēdere,eius crebras cōciones clā moleſte habe
re,ſocios nulla cauſa plerūꝗ Lœdoriis carpere,ſiue p iocū eludere.Idē caſtra pambulās frōte Lœdorię.
mœſtitiā ſimulare,nemini ridēdus,cęteris inopinato riſum ludūꝗ ſuggerere.Ex his qdā retu
liſſe idignū nō arbitror.Cū Domitius virū quēdā aciei ꝓfeciſſet,& eū laudibꝰ ꝓſeqret,ꝙ mo-
ribꝰ eēt pius ac īteger,quid ergo,inqt Cicero,ipm tuis tutorē liberis nō ꝓſeruas?Quidā The
ophanē Leſbiū,q tū erat ædilis,laudibꝰ efferebāt,quoniā Rhodios ī amiſſione claſſis optime Ciceronis
ſolatus orone ſuauiſſima foret.ad qđ Cicero,ꝗ optimū(inqt)eſt Grecū hūc ī caſtris magiſtra ſcōmata.
tū habere.Cęſar rebꝰ ſecūdis vſus cū ptes aduerſas obſidione ꝓmeret,memorāte Lētulo audi
uiſſe ſe Cęſaris beneuolos mœſtos ac furentes eſſe,eos,inqt Cicero,diſſentire Cęſari dicis.Cū
Mancus,q ex Italia nup acceſſerat,referret Romę famā īualeſcere,Pōpeiū obſidione vrgeri,ob
id nauigaſti (inqt)vt id aſpiciēs crederes? Referēte Nōnio poſt cōflictū optimā ſpē haberi li
cere,ꝙ ſeptē aquilę ī caſtris Pōpeii captę eēnt,recte(inqt)moneres,ſi nobis aduerſus picas pu
gnādū foret.Labienus qbuſdā diuinationibꝰ nixus,cū aſſereret Pōpeiū ſuperaturū,hac ergo ſpe
ducti (inqt)caſtra nup amiſimus?Expedita Pharſalica pugna,vbi ob malā valetudinē Cicero
nō affuit,cū fugiſſet Pōpeius, Cato frequētes copias claſſemꝗ pmagnā Dyrrhachii tenens,
Ciceronē iuxta morē & dignitatē cōſularē exercitui ꝓeſſe rogauit.Sed cū nō tātū id negauiſ
ſet Cicero,verū oīno militiā fugeret,ꝓditor a iuniore Pōpeio ac pleriſꝗ appellatꝰ eſt : ſtrictiſ
ꝗ ī ſe gladiis circūuētus trucidatꝰ obiiſſet,ni Cato inſtās eū ī exercitu erectū trāſtuliſſet.Hic Ciceronis
igit Brūduſiū ꝓfectus aduētū Cæſaris ob res Aſię ac Aegypti tardātē eū ibi morat,donec nū periculū.
ciatū ē Cęſarē Tarētū attigiſſe.ac terreſtri greſſu Brūduſiū pgit.timēs aūt virū victorē,& in-
fenſum ī multoꝝ cōſpectibꝰ expiri,tñ ꝓter dignitatē nec loq,nec qcq̄ agere īpulſus eſt.Nā Cę
ſar vt eū cōſpexit multo añ cęteros occurrētē,deſcēdit,eūꝗ grate ꝓſalutauit. Deīde plurima
ſolus cū illo alloquēs quorūdā ſtadioꝝ cōtinuū iter egit.Ex hoc tpe Cæſar tā firma tāꝗ gra
ta beneuolētia aduerſus eū vſus eſt,vt cū ille de laudibus Catonis edidiſſet,cōtra reſcribens
Cæſar in ope Ciceronis eloquētiā, ac vitæ integritatē celebrās,eū Pericli ſimilē dixit,& ab eo

Anticato-nes. linearũ vim expreſſam eſſe mõſtrauit.Ii Ciceronis Cæſaris Anticatones appellãtur. Fert etiã
in cauſa Q.Ligarii,q & ipſe vnus ex aduerſariis Cæſaris habebat,patrono Cicerone, Cæſarẽ
ad beneuolos ſuos verſum dixiſſe.Vir ille diu malus noſterq; hoſtis ꝓbatꝰ. ſed qd iterim nos
impedit Ciceronẽ audire!At cũ orare Cicero cœpiſſet,tãta oratiõis varietate, tãta gr̃a admi
rabilis fuit,vt Cęſar ĩ colores plurimos vultũ verterit,manifeſtũq; foret oẽs aĩ ſui mutatiões
mire potuiſſe cognoſci.Pharſalicã tãdẽ pugnã cũ orator attingeret, ille velut amẽs corpore
exiluit.Libellos p̃terea quoſdã e manibꝰ fluxiſſe tradit.Quare Cæſar orationis vi coactus reũ
crimine liberat.Cęterũ ex hoc tp̃e Cicero Rẽp.ĩ monarchiã mutatã aſpiciẽs,publica miſit,ac
operã iunioribus p̃buit,q philoſophię ſtudiũ adorti forent: ex horũ etiã ferme cõſuetudine
(qm̃ ii nobiliſſimo gñe ortũ ducebãt,& clari ĩ primis erãt)iterũ ĩ Rep.plurimũ potuit.Verũ
interea eiꝰ erat ſtudiũ ph̃ię dialogos cõdere,ſiue trãſferre: pręterea ſingl'a dialecticoꝝ & phy
ſicoꝝ vocabula ĩ latinũ eloquiũ.hic.n.primꝰ(vt aiũt)phãtaſiã,Atomũ,cõtinuũ,ĩdiuiduũ,va
Vocabula cuũ,aliaq; huiuſcemodi cõplura vocabula,hactenus latinis inſueta,nota & appellanda dedit.
a Cicerone Poetica ĩterdũ ex ĩgenii facilitate ioci gratia vſus ẽ:qua aliqñ cũ caluiſſet,p noctẽ qngẽta car
vſurpata. mina narrat edidiſſe.Eius vero tp̃is ptẽ maximã agẽs apud Tuſculanũ agrũ,cuidã ex ſuis fa-
Laertis vi- miliaribus ſcripſit ſe ducere vitã Laertis, iocatus in hoc,ceu ſolitus eſt in cęteris, ſeu ꝙ rerũ
tam ducit ciuiliũ deſiderio motus p̃ſentibꝰ affligeret.Perraro ĩterea vrbẽ acceſſit:idq; tm̃ vt Cæſarẽ ſa-
Cicero. lutaret.Frequẽti vero in cõcione primus adeſſe,ac dicẽdo nouũ qcq̃ cõtinuo ad Cæſaris glo
riã adoriri.queadmodũ illud cũ deiectę & fractę Põpeii imagines iuſſu Cęſaris in priſtinã di-
gnitatẽ eſſent reſtitutę,inqt:Põpeii ſtatuas figẽs Cęſar,ſuas firmat. Meditatus vt fert patriæ
hiſtoriã ſtylo cõplecti,vbi multas Grecoꝝ tũ fabulas,tũ or̃ones ĩmiſcere decreuerat,eã inuite
dimiſit publicis,ac domeſticis curis affectus,quarũ nõnullas & ipſe ſpõte ſubiit. Primũ enim
Terentiæ Terẽtiã repudiauit vxorẽ,ꝙ adeo negligẽtior fuiſſet eius,vt cũ in expeditionẽ p̃ficiſceretur,
repudiũ. inops neceſſarii cõmeatus abierit.Præterea cũ ĩ Italiã inde rediiſſet, ea nõ niſi moleſta & tur
bulẽta potitus eſt.Brũduſii etiã cũ ipſe longã ageret morã,illa nec eo ꝓfecta eſt,& illuc ꝓgẽtẽ
Tulliolã tenuiori comitiua ĩpenſaq; dimiſit.domũ ad hęc oĩm vacuã,ac deſertã,æreq; alieno
onuſtã fecit.Hę repudii cauſę ferunt potiores: quas cũ negaret Terẽtia,ipſe lõga oratione ꝓ
Cicer.alte- bauit.Hoc acto paucos ĩde poſt dies virginẽ duxit vxorẽ,captus(velut aiebat Terẽtia)illius
rę nuptię. forma:ſed vt Tiro libertus refert,vt æris alieni ſoluẽdi poteſtas eẽt.nã ea puella p̃diues erat,
& eius ſubſtãtias ſub tutoris fide ſeruabat. cũ iterim ob multa millia q̃ debebat, adeſſe bene-
uoli,iſtare,ſollicitare,vt eã licet nõdũ viro maturã deſpõſaret,ſeq; illiꝰ dotibꝰ ꝑgrãdi ære li-
beraret.Antoniꝰ vero ĩ his,q̃ aduerſus Philippicas ſcripſit,has memorãs nuptias, illũ vxorẽ
apd̃ quã ſenuerat,ĩdigne expuliſſe tradit,ſimulq; ĩ eũ iocatꝰ ẽ,tãq̃ iertis,& mollis viri rẽ ipiꝰ
Tulliæ domeſticã mordẽs.Poſt hęc paucis ferme diebꝰ eiꝰ filia,q̃ poſt exceſſũ Piſonis prioris viri Lẽ-
mors. tulo nupſerat,ex ptꝰ ãguſtia morit.Adſunt igit beneuoli,adſunt familiares,vndiq; cõueniũt
ph̃i Ciceronẽ exhortaturi,vt ęquo aĩo filię mortẽ ferat. Nã huiꝰ doloris habitus ĩpatiẽs eſt.
vñ ꝙ noua vxor lętari obitu Tullię viſa eſt, illi repudiũ dedit.Sed apud domeſtica Cicero la
borauit.Cęterũ cõiurationis ĩ Cęſarẽ exps fuit,q̃q̃ iter bñuolos Bruti haberet,& p̃ñtia ægre
ferret,ac pleriſq; nõ ĩferior Rẽp.priſtinã cupet.Pertimuere aũt viri illiꝰ naturã ceu audacię in
õpẽ,ac eiꝰ ætatẽ,ĩ quã robuſtiſſimis etiã viris ſolẽt aĩ maxĩe deeſſe. Verũ vt Bruti atq; Caſſii
patrata res eẽt,& beneuoli Cęſaris cõueniſſent,iterũ ĩteſtini tumultus ẽ orta ſeditio. Quare
Antonius q cõſulatũ agebat,cõuocato ſenatu cũ ad cõcordiã breuiter q̃dã cõcionatus eſſet,
Cicero ꝓ tp̃e multa diſſeruit,ſenatui ſuadẽs vt Athenieñſiũ exẽplo abolitionẽ rerũ Cęſaris age
ret:p̃terea Bruto & Caſſio ꝓuincias decerneret.Sed hoꝝ nihil adimpletũ . Nã plebis aĩ cęde
Cęſaris exaſpati,vt cadauer ip̃m ꝑ mediũ forũ elatũ aſpexere : ad hęc cũ extuliſſet Antonius
Cęſaris veſtẽ ſanguine ſparſam,ac vndiq; ꝑforatã gladiis:furore cõmoti,ꝑcuſſores Cæſaris q̃
ritãt,ĩde ardẽtibꝰ facibꝰ eoꝝ domos ĩcẽdiis poſcũt . Sed illi ĩminẽs ꝑiculũ ꝓuidẽtes effugiũt:
comiteſq; nõnullos auctoritate primos clã ĩmorati vrbẽ reliquũt.His extẽplo Antoniꝰ elatus
eſt,ac veluti dñaturus vrbi,oĩbꝰ timori eẽ cœpit,Ciceroniq; maxime.Nã potẽtiã ſuã in vrbe
iterũ firmã aſpiciẽs,& aduerſus auctores cędis tẽpus offerri,cœpit moleſte angi p̃ñtibꝰ,p̃bu-
itq; ſuſpitionẽ diſſilitudinis vitę aĩq; ſui ĩmutati. Quãobrẽ id aĩaduertẽs Cicero,enixe inſtat
vti Dolabellę legatus cũ eodẽ ĩ Syriã nauiget.Sed Hircius & Pãſa viri clari & optimi Cice-
ronis zelo ĩcẽſi inituri cõſulatũ poſt Antoniũ ne ſe deſerat orare,q Antoniũ opprimere p̃ñte
eo ſuſcepiſſent.Quare Cicero nõ oĩno diffidẽs, q̃q̃ id ẽt parũ crederet,Dolabellã miſſũ fecit.

Inde data fide Hircio ſe Romę affuturũ cũ cõſulatũ iniret, Athenis ęſtiua ducturus ſolus nauigat. Sed in itinere ipo cũ morã tereret, & noui ſermones (vt aſſolet) ab vrbe ferrent̃, pœnituiſſe Antoniũ, eũꝗ mire mutatũ, ac oĩa ſenatuſcõſulto agere, tractareꝗ: pręterea vt recte ſingula cõponerent̃, vrbẽ eiꝰ ĩdigere pñtia: ſecũ q̃ſtus ꝙ nimiũ ſui cautꝰ eẽt, Romã repetit. nec primũ ſpe ſua deceptꝰ ẽ. Tãta. n. ciuiũ copia ſibi obuiã itũ ẽ, vt ĩ eiꝰ ĩgreſſu circa fores, circa dexteras dãdas, circa ſalutatiões ĩtegra ferme dies cõſũpta ſit. Poſtea vero Antonius cũ ſenatũ cogeret aduocato Cicerone, nõ paruit: ſed cubãs ſimulauit ſe ex pelagi laboribꝰ & valetudĩe impediri. Nã ſuſpitio ĩſidiarũ ĩ ipa via nũcio quodã accepta eũ ĩ ſenatũ ire vetuit. Hoc Antoniꝰ nõ leuiter tulit: ſed eũ ꝓbris laceſſens, milites extẽplo miſit, q aut illũ adducerẽt, aut domũ ĩcẽderẽt. Sed his cũ obſtarẽt nõnulli, ꝑcibuſꝗ ĩniterent̃, Antoniꝰ vadimoniis cõtẽtꝰ q̃euit. Deĩceps primores vrbis placide reliquũ tp̃s duxere palã, illi vero aduerſãtes, nec oĩno ſibi nõ cauti, donec iunior Cęſar ex Apollõia ĩ patriã rediit, & hęreditate Cęſaris adita cũ Antonio ĩ nõ ꝑuas cõtẽtiões erupit, cũ Antoniꝰ ex cẽſu Cęſaris q̃nquagĩta & ducẽta millia ęris ſibi diripꝫret. Ex his Philippꝰ Iunioris Cęſaris vitricꝰ, & Marcellꝰ, q ſororẽ eiuſdẽ duxerat, cũ adoleſcẽte Cęſare ad Ciceronẽ ꝓfecti cõueniũt, vt apud ſenatũ, & apud plebẽ Cicero verbo facto ꝙ cãm adoleſcẽtis affirmaret. cõtraꝗ adoleſcẽs pecuniarũ & militũ copiis defẽſionẽ ſibi Ciceronis aſſumat. Iãiã adoleſcẽs pleroſꝗ militũ Cęſaris circa ſe habere, & Cęſaris ꝑtes oĩ ſtudio ad ſeſe recipe. Ferũt Ciceronẽ nõ ĩgrate bñuolẽtiã Cęſaris iniuiſſe, ꝙ eũ antea diuino quodã ſõnio illexiſſet. Nã Cęſare atꝗ Põpeio nõdũ vita fũctis, Cicero ꝑ q̃etẽ vidit ſeſe monitũ ĩ capitoliũ vocare ordinis ſenatorii liberos, ceu Iupiter oſtẽſurꝰ q̃s vnꝰ ex illis foret, q rerũ eẽt potiturꝰ. quocirca ciues ſolliciti currere, & iuxta tẽplũ aſſiſtere, pueri vero oẽs circũſedere, ſilẽtiũꝗ agere. Patefactis ĩterea foribꝰ tẽpli q̃ſꝗ puerorꝝ viciſſim ſurgere viſꝰ, ac Iouẽ adire. tũ Iupiter quẽcũꝗ aĩaduertiſſet, mœſtũꝗ repuliſſet, ĩ vnico ſolũ fixꝰ dexterã portẽdẽs, O Romani, ĩq̃t, hic prĩceps factꝰ finẽ bellorꝝ ciuiliũ vobis ĩponet. Hoc ſõnio ſtupefactꝰ Cicero imaginẽ pueri reg̃rẽs, cũ ipm nihil oĩno noſceret, aĩo eã ĩpꝛẽſſit. Cũꝗ ꝑ diẽ deſcẽdiſſet in cãpũ Martiũ, viſis pueris, q pactis ludis iã abibãt, puerũ, quẽ ĩ ſomnis viderat, aſpicit. Quare aĩo ꝑculſus puerũ cõuenit, eũꝗ rogat q̃bꝰ parẽtibꝰ natꝰ ſit. Erat ille Octauio pr̃e, q vir nõ ãple clarꝰ fuerat, ex Accia ſorore Cęſaris ortꝰ, ex quo Cęſar liberis carẽs facultates ſuas, domũ, familięꝗ nomẽ teſtamẽto illi reliq̃t. Ex eo igit̃ ſõnii tp̃e ferũt Ciceronẽ cũ Cęſar obuiã ſibi fieret, accurate eũ cõueniſſe, cõtraꝗ illũ Cicerõis bñuolẽtiã grate fouiſſe. Fortuna ꝑterea quadã Cęſarẽ ortũ memorãt Cicerõe cõſulatũ adminiſtrãte, q̃ oĩno prias fuiſſe cãs ad mutuã bñuolẽtiã tradũt. Quare & odio Antonii, & ob ſuã naturã, gl̃ię deſiderio flagrãtẽ, ꝙ exiſtimaret ex potẽtia Cęſaris ſeſe vrbi præeſſe, Cicero ita ſe adoleſcẽti ſubiecit, vt eũ q̃nꝗ patrẽ appellauerit. ex quo ſtomachãs Brutꝰ ĩ eplis ad Atticũ Ciceronẽ ĩcrepat, ꝙ Antõii metu Cęſari blãdiẽs, nõ libertati ſtudere, ſed domeſticũ ſibi dñm facere videret̃. Sed nihilominꝰ Brutꝰ Cicerõis filiũ, q Athenis phiæ operã dabat ad ſeſe recipiẽs, eũ ĩ primis dignitatibꝰ habuit, eoꝗ ĩ pl̃imis vſꝰ ipm ſtrenuũ reddidit. Cicerõis vero potẽtia tũc ĩ vrbe maxĩe claruit. Nã iuxta mẽtẽ ſuã ſeditiõis auctorẽ eiecit Antoniũ: & ãbos cõſules, Hirciũ, atꝗ Pãſã in illũ ab vrbe cũ exercitu miſit. Suaſit ꝑterea ſenatui lictores, cęteraꝗ ĩpii ornamẽta Cęſari dari, veluti q ꝓ pr̃ia eẽt certaturꝰ. Verũ deuicto Antõio, & vtriſꝗ cõſulibꝰ Theſſalica clade cęſis, oẽs militũ copię ad Cęſarẽ cõueniũt. Quare metuẽs ſenatꝰ virũ iuniorẽ, fortunãꝗ, q̃ ſplẽdide vſus fuerat, largitiõe tẽtauit eiꝰ exercitũ reuocare, illiuſꝗ potẽtiã ſcĩdere, veluti Repu. tot copiis neq̃cq̃ opus eẽt cũ fugiſſet Antonius. Quãobrẽ territꝰ Cęſar ad Ciceronẽ mittit, q eũ orarẽt, ſibiꝗ ſuaderẽt, vt operã ĩpẽderet ad cõſulatũ ãbobꝰ cõmittẽdũ. quo ſi potiret̃, affirmarẽt Ciceronẽ vt placitũ ei eẽt rebꝰ vſurũ, ſeꝗ adoleſcẽtẽ ipſiꝰ curę ſe daturũ, noĩs gl̃ia illectũ cõtẽtũꝗ. Hac ſimulatiõe primatũ Cicerõis fore paſſus ẽ, res ipa tñ eo tẽdebat, vt Ciceronẽ ad petẽdũ cõſulatũ ĩpelleret, comitia vtriſꝗ cõciliaturũ. Elatꝰ ergo his nũciis Cicero, vir ſenex a iuniore deceptꝰ, ſenatũ atꝗ cẽturias illi ꝑbuit. extẽplo a bñuolis laceſſitꝰ, ac nõ ml̃to poſt ĩtelligẽs ſe ppl̃i libertatẽ ac ſeſe ꝑdidiſſe: nã inito cõſulatu potẽtior factꝰ adoleſcẽs Ciceronẽ miſſũ fecit, ac Antonio Lepidoꝗ cõciliatus, copias ĩ vnũ coegit, & veluti cẽſũ quẽdã triũuiri ĩperiũ orbis ſibi ꝑtiti ſũt. ꝓſcriptiõis ꝑterea tabulas vltra ducẽtorꝝ ciuiũ edidere, ĩ q̃bꝰ Cicero cã pl̃imę litis fuit. Nã Antoniꝰ nihil cõuẽtionis oĩno ratũ habere, ni primꝰ ille ꝓſcriberet̃, Lepidꝰ Antõio ſeſe iũgere. Solꝰ Cęſar ãbobꝰ ſũma vi obniti. Triduo itaꝗ circa ciuitatẽ Bononiã horꝝ ſcelerata colloquia habita ſunt, quo loco apd̃ ĩterlabẽtẽ fluuiũ ſinguli caſtra locarãt. Ferũt diebꝰ primis Cęſarẽ ꝓ Cic. certaſſe eni

Ciceronis ſomniũ de Octauio.

Cæſaris Auguſti parentes.

Triũuiratus cõſtitutus.

Proſcriptio Ciceronis.

xius,victũ tãdẽ die tertia virũ omiſiſſe.Oĩm cõpẽſatio ſic demũ habita ẽ.Cęſar Cicerõnẽ,Le
pidꝰ Paulũ fratrẽ,Antoniꝰ L.Cęſarẽ auũculũ ſuũ,alios aliis cõceſſere.Sic ergo eoꝝ furor & ĩ
domita rabies oĩ ĩgenio hũanitatis exciderũt:oſtẽderũt magis nullã eẽ ferã vaſtiorẽ hoĩe,cũ
licẽtiã affectuũ nactꝰ ſit.His ꝑfectis Cicero,ꝗ cũ Q.fratre apud agrũ ſuũ Tuſculanũ diuerte-
bat,audita ꝓſcriptiõe ſtatuit Aſturã ad maritimũ quẽdã ipſiꝰ locũ ꝑgere,vt inde ĩgreſſi pela
gus in Macedoniã Brutũ cõueniãt,qm̃ iã rumor erat victorẽ eẽ.Ex ingẽti ergo mœſtitia de
fecti viribꝰ ſe deferẽdos lecticis tradũt:in qbꝰ ꝑ ipm̃ iter ſiue ĩmorarent̃,ſiue eas mutuo ꝓpin
quarẽt,ſimul lugere ac vlulare.Quintꝰ ꝑ̃cipue aĩo magis vexari:cui cũ ſubiiſſet ĩ mẽtẽ ſe cõ-
meatũ nullũ habere,ꝗ ẽt Ciceroni tenuiſſimꝰ erat,tutiꝰ viſũ ẽ,vt Cicero fugã ꝑ̃riperet:Quin
tus domũ ea gr̃a ꝑ̃curreret:vñ apparatior extẽplo rediret. Hęc cũ iter ſe firmaſſẽt, alter ãl-
terũ cõplexi cũ ſũmo luctu diſiũcti ſũt.Inde diebꝰ paucis Quintꝰ ip̃e a familiaribꝰ ſuis ꝓditꝰ
cũ filio a ꝑſecutoribꝰ cęſus ẽ.Aſturã delatꝰ Cicero q̃ſita puppe pelagꝰ petit: ac vẽtos ſecũdos
iuxta Circęũ potitꝰ.hic cũ optarẽt nautę iter ĩceptũ ꝓſequi,Cicero,ſeu metu maris,ſeu ꝙ nõ
dũ oĩno Cęſari diffideret,e puppe deſcẽdit, Romãq; poſcẽs cẽtũ ferme ſtadia pedeſtri itinere
trãſegit.Inde animi feſſus ac mutatꝰ,mare,atq; Aſturã repetit.Hic tũ graui atq; anxio cogi-
tatu ꝑnoctãs ĩ mẽtẽ duxit clã Cęſaris domũ poſcere,ac in ea ĩteriꝰ ſeſe iugulãs,deteſtãdũ il-
li carnificis ſcelus obiicere.Verũ ꝑſcrutãtiũ graſſatoꝝ timor eũ ab hac ꝓfectiõe repulit:præ
terea mõſtra q̃dã,ꝗ ꝑ̃ſaga mẽte notabat.ex qbꝰ familiaribꝰ ſeſe ꝑmiſit Capuã puppi ꝑducẽdũ.
Diuerſoria em̃ illic habuit,in qbꝰ ardores ſolis flatibꝰ ęſtiuis gratiſſime flãtibꝰ euitare cõſue
Portẽtum mortis. uerat.Hic Apollinis erat ſacellũ mari immĩnẽs.Ex quo cũ Cicero adremigaret littori, corui
elati pẽnis magno clãgore nauiculã ĩpetũt:deinde ſuꝑ vtriſq; cornibꝰ antẽnarũ inſidẽtes,par
tim clamore ſtrepe,ꝑtim capita funiũ exagitare.Tũ oĩbꝰ id infauſtũ oſtẽtũ viſũ ẽ.verũ deſcẽ-
dit e puppi Cicero,& ĩ diuerſorio veluti qetẽ captaturꝰ accubuit.Hinc corui ſuꝑ poſte accu
mulati magis ac magis tumultuoſo clãgore ꝑſtrepũt.Hoꝝ vnꝰ deſcẽdẽs ĩ cubiculũ Cicerõis
palliũ,quo cubãs erat ꝑ̃tus,roſtro ab eiꝰ frõte deduxit.qđ domeſtici cũ vidiſſẽt,maloꝝ ꝑ̃ſa-
gi ſeſe excruciare,ſi ocl'os ſuos cęde ſui dñi maculare ſuſtineãt:nefãdũq; ipſis videri ſi alitibꝰ
viro ĩmerito ĩfelici opitulari conãtibꝰ,ope nulla ipſi ꝑmoueant̃.Pręcipites itaq; mutuis viri-
bus,ac ĩter ſe ꝑ̃cibus illũ lectica ad mare diripiũt.Inter hęc cũ lictoꝝ copia ſuꝑuenerũt iugu
latores,Herẽniꝰ Cẽturio,& Popiliꝰ tribunꝰ militũ.Is Popiliꝰ iãdudũ parricidii reus, oꝑa Ci
ceronis,ꝗ cãm ſuſcepat,defenſus iudiciũ euaſit.Cũ ergo fores,q̃ obſeratę fuerãt,fregiſſent,&
necubi Cicero inueniret̃,& ꝗ aderãt ſe illũ ſcire negarẽt,tradũt adoleſcẽtẽ quẽdã Q.fratris li
bertũ noĩe Philologũ,quẽ Cicero ſtudiis liberalibꝰ erudierat,tribuno dixiſſe ip̃m per vmbro
ſos cõſitoſq; calles ad pelagus lectica delatũ.Tribunꝰ igit̃ paucis comitibꝰ ſecũ aſſũptis ad exi
tũ vię ꝑ̃currit.Herẽnius ꝑ demõſtratã ſemitã accelerãs illũ cõſequit̃.Verũ Cicero vt ꝑcuſſo-
Cædes Ciceronis. res ĩminere cognouit,ſuis vti lecticã ſiſterẽt impauit.Inde ceu ꝑ̃ſępe cõſueuerat,cũ genã ſini-
ſtrę impoſuiſſet,ĩmotis oculis ꝑcuſſores ꝓſpiciẽs iugulũ apparat. Miſerũ id qppe ſpectaculũ.
ſqualidus em̃ vultu,comaq; ſparſus,& adeo ſub curis extenuatꝰ,vt ipſoꝝ ꝑcuſſorum pleriq;
miſere affecti oculos ſuos texerit,cũ iugulũ poſceret Herẽniꝰ crine nudũ,& extra lecticã vul
neribꝰ ꝓlatũ,qa tũ ſexageſimũ agẽs ętatis annũ.Caput ac manꝰ,cũ qbꝰ Philippicas ſcripſerat
Antonii iuſſu trũcauit Herẽniꝰ,Romãq; attulit.q̃ mẽbra cũ Antoniꝰ,ꝗ tũ forte comitia ha
buerat,mutilata ꝓſpexit,ingẽti voce ꝓclamãs,Sic habeãt(inqt)finẽ ꝓſcriptiones. Deinde ea
poni ꝓ roſtris imperat. ſpectaculũ Romanis horrẽdũ,ꝗ nõ mẽbra Ciceronis ſeſe ſpectare,ſed
imaginẽ animi crudelis Antonii videbãt̃.Verũ tãto in ſcelere id tãtũ rite ꝑfectũ eſt, ꝙ Anto
niꝰ vxori Q.Philologũ tradidit.Hęc poteſtatẽ illiꝰ nacta ꝑ̃ter cęteros cruciatꝰ,qbꝰ eũ affecit,
eiuſdẽ carnes ip̃m ſe ãputare mẽbratĩ,igni adurere,mãdereq; coegit, ſicut hiſtorici qdã aiũt.
Tiro Ciceronis libertꝰ ꝓditionis Philologi nihil oĩno meminit. Cęterũ ipſe ꝑcepi: cũ Cæſar
poſt plurimũ tẽporis ad quẽdã e nepotibꝰ ingreſſus eſſet,ꝙ tũ forte Ciceronis opuſculũ tene
bat in manibꝰ,ſubito aduẽtu Cęſaris territus libellũ in ſinu tentauit occulere:ſed id fruſtra,
cũ ꝑ̃ueniſſet Cęſar.Capto igit̃ opuſculo eo Cęſar cũ ſtando plurimã eius partẽ euoluiſſet,id
reddidiſſe adoleſcẽti cũ his verbis ꝑhibet̃.Eloquẽs hic vir,eloquẽs fuit O fili, & amator pa-
trię.Inde parũ poſt,cũ idẽ debellaſſet Antoniũ, cõſul factꝰ ſibi Ciceronis filiũ Collegam dele
git,atq; ſortitus eſt:cuius magiſtratu ſenatꝰ ſtatuas Antonii deiecit,ac nõnulla ipſius orna-
mẽta aboleuit.Pręterea publico edidit edicto,ex Antonioꝝ gẽte neminẽ Marcũ appellari. Sic
ergo diuino quodam fato vltima vltio ad Ciceronis domum redacta eſt. FINIS.